

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Pars III. Continens prætermissa in duobus præcedentibus, nempè
Quæstiones varias circa Privilegia, necnon & Regulas circa Exemptiones
Regularium tam in Spiritualibus, quàm in Temporalibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

P A R S I I I.

Continens prætermiffa in duabus præcedentibus, nempe Quæftiones varias circa Privilegia, necnon & Regulas circa Exemptiones Regularium tam in Spiritualibus, quam in Temporalibus.

Extant non pauca in Tractatu de Privilegiis, quæ vel obiter dicta, vel primis labris vix delibata, vel non difcuſſa, ut par eſt, fuſius nunc explicanda accuratiuſque tractanda ſunt.

Extant quoque alia, quæ omninò prætermiffa ſunt: Ne manco idcirco remanente Tractatu, totus, qui ex illo expectandus eſt, non capiatur fructus; Quæ defunt ſupplere non piget, idque tum Quæſtionibus, tum Regulis, tum Obſervationibus, prout rerum addendarum natura poſtulabit.

Per Quæſtiones tractabuntur quæ Dubia occurrunt, adductâ ſtatim dubitandi cauſâ, quam decidendi Rationes ſubſequentur, cum Objectionum ſolutionibus; Regulæ continebunt, quæ certa videntur: in illis textetur Hiſtoria Exemptionum, quoad Textus Juris ſubminiſtrare poterunt, ideòque in illis ordo Temporis exactè ſervabitur.

Prima omnium hoc modo diſcuſſarum erit Exemptio à Viſitatione, circa quam quidquid de illâ habetur in *Corpore Juris* & in *Concilio Tridentino* elucidabitur: hinc ad Exemptionem circa Temporalia tranſitus fiet, eaque ſigillatim & generatim explicabitur; eodem planè modo ageretur de Exemptione in Spiritualibus: in utrâque præcipua cura erit de iis, quæ Regulares ſpectant.

Obſervationes adhibebuntur tam in Quæſtionibus, quam in Regulis; perpauca erunt eaque duntaxat hoc modo exponantur, quæ nec Quæſtionibus, nec Regulis explicari poterunt, illis exceptis, quæ ad intelligentiam Quæſtionum, illarumque Decisionum, vel Objectionum ſolutionem, vel Regularum expoſitionem neceſſaria ſunt, nec non Præparatoriis ad Diſtributionem vel Diſpoſitionem rerum tractandarum, ſeu illarum Diſiſionem. In Quæſtionibus ordo rerum, ut plurimum, ſervabitur, ut invicem ſeſe dilucident; Alia ſunt principales, Alia ac eſſoria vel incidentes: Iſta in Quæſtionibus ſimili ordine digerendas ſubdividentur: In utraque Quæſtionum, quæ apud Gallos peculiaris ſunt, examinabuntur.

S E C T I O I.

Continens Quæſtiones XXII. fuſè tractatas, debitoque ordine diſpoſitas.

Q U A E S T I O I.

An de Privilegiis ſanè dici queat, illa ad Jus Commune pertinere?

Quærendi cauſa: Infinita propemodum vigent Privilegia, quæ Juri Communi contraria ſunt: inter alia, talia ſunt ferè omnia, quæ ex Corpore Juris collecta ſunt: talia etiam ſunt quæcunque ab Ordinariâ Jurisdictione Clericorum, tam Regularium, quam Sæcularium Exemptiones, ſive ſeorſim, ſive conjunctim ſumantur; talia quoque Episcoporum ſunt vel Archiepiscoporum, qui Jurisdictioni proximi Superioris ſubtrahunt; talia ſunt præterea, quibus Laici Clericalium Jurium ſive Muniorum participes ſunt, quorumque præcipua quibus Laicis præſentandi ad Beneficia, vel illa conferendi, vel Decimas percipiendi facultas conceditur.

Propoſita Quæſtioni *Reſpondetur*, ex æquivocatione

totam pendere, quâ ſublata, ceſſat Quærendi cauſa. Jus Commune duobus modis ſumitur.

1. Pro Lege, quæ majori ſaltem Reipublicæ Parti communis eſt; 2. Pro Legum omnium Generalium ad Reipublicam regendam requiſitarum Collectione. Si priori ſenſu ſumatur Jus Commune, non ſanè dicitur Privilegium ad Jus Commune pertinere. Si verò altero ſenſu accipiatur, id rectiſſimè dicitur; Privilegia enim ſunt Gratia, Indulgentia, Remunerations, ſine quibus non benè adminiſtratur Reipublica, ideòque ut ab Bonum Commune, ita ad Jus Commune pertinent: verum ad vitandam æquivocationem à prædictâ locutione ſimilibuſque abſtinendum eſt.

Nec *Obſtat*, quòd Jus Commune ſit velut Regula, Privilegium verò quaſi hujus Regulæ Exceptio, Exceptio autem Regulæ contraria non ſit. Nam quando dicitur, Exceptionem non adverſari Regulæ, ſenſus eſt, quòd illam non deſtruat: ſed non negatur rem, quæ in Exceptione conſtituitur, rei conſtitutæ in Regulâ oppoſitam eſſe: vel dici poteſt, Exceptionem non eſſe Regulæ contrariam, quoad finem, cum utriuſque finis ſit Communis Utilitas, ſed quoad effectum adverſari, in eo, quòd Exceptio permittit vel prohibet, quòd Regula vetat vel permittit.

Q U A E S T I O I I.

Nam Privilegia, prout ab bonum Reipublicæ Regimen neceſſaria, favorabilia ſunt? Si verò favorabilia, unde ſit, ut ſtriçtè ſint interpretanda?

Reſpondetur, extrâ dubium eſſe, Privilegia eo modo conſiderata valde favorabilia eſſe, cum evidens ſit, eodem quo publicum bonum favore, ideòque maximo, proſequenda eſſe; id tamen nullatenus impedire, quin Privilegia ſtriçtè interpretanda ſint, quamvis Favores conveniat ampliari. Cujus rei duplex eſt cauſa; Prior; Plurima ſunt Privilegia, quæ quantum profunt, quibus conceduntur, tantum aliis nocent; qualia ſunt, quibus cuidam Hominum generi dantur, quæ alii Jure Communi debentur, ut Decimæ Parochis debita, & Monachis conceſſa. *Posterior;* Præſumendum Privilegii Autorem, alios, quam quos expreſſit in illo comprehenſos noluiſſe, cum veròſimillimum, ſit quòd alios expreſſiſſet, ſi ad alios trahi voluiſſet; quid enim ſunt Privilegia niſi permanſuræ Legis Derogationes ab illius Conditoris, juſtoque Boni Publici Judge ac Vindice? Credendum ergò integram ſervare voluiſſe Legem, quoad ea, in quibus Privilegia illi expreſſe non derogant, atque ad id ex eo motum eſſe, quòd extrâ Caſus expreſſos, contrariam Publicæ Utilitati exiſtimavit derogationem.

Q U A E S T I O I I I.

Nam propter privatam alicujus utilitatem concedi poſſit Privilegium?

Quærendi cauſa: Privata Lex dicitur Privilegium; unde ſicut Lex Publica, Utilitati Publicæ conſulere debet, ita & Lex Privata, Privata Utilitati.

Reſpondetur, quòd quoties Privata Utilitas cum Publica concurrat, propter privatam utilitatem concedi poteſt Privilegium, ſed in illo concedendo Publicæ Utilitas præcipue inſpicienda eſt; Quibus fulcitur hæc Reſponſio, Canones accuratè collectos habes in *Tractatu de Vicario Generali, Titulo de Diſpenſatione*. Præterea S. Leo inſinuat, propter communem utilitatem, Privilegia concedi, dum afferens cauſam, propter quam Eccleſiarum Privilegiis non vult derogare, ait, quòd ad ſuum venderet reatum, ſi foret major apud ſe Fratris unius voluntas, quam Univerſe Donus Domini Communis Utilitas. C. 2. CAUS. XXV. QUÆST. II. *junctâ Correptione Romanâ.* Idem inſinuat GREGORIUS. C. 9. CAUS. XXV. QUÆST. III.

Q U A E S T I O I V.

An in Corpore Juris Privilegiorum cauſe aliqua ſpecialim exprimentur? & Quæ ſint?

Reſpondetur, cauſas hujusmodi in Jure plures exprimi, ſed non alias legi, quam iſtas.

Primo.

Primò. Ut Monachorum quieti prospiceretur, atque ut in Monasteriis Conversantes, in Dei Servitio liberâ mente perseverarent, in nonnullis articulis ab Episcoporum autoritate exempti sunt. C. 5. 6. CAUS. XVIII. QUÆST. II. Eodem ferè recidit quæ habetur. C. 9. CAUS. XXV. QUÆST. II. nempe ut pia desiderium voluntatis, laudandæque devotionis intentio adjuventur.

Hinc prohibitum, ne publicæ ab Episcopis Missæ cantentur in Monasteriis; ne in illis Cathedram collocent ad prædicandum; ne aliquam imperandi auctoritatem in illis exerceant, nempe ut Judices, sedentesque ibidem pro Tribunali; ne Ordinationem ullam, vel levissimam, in illis, nisi ab Abbate rogati faciant, quâ voce vel Constitutionem vel Ceremoniam Sacram, quâ Sacri Ordines conferuntur, intellige; ne sine Prælatorum consensu, Monachum ad alia Monasteria transferant, vel ad Ordines promoveant.

Prohibitum quoque, ne de Monasteriorum rebus quidquam quocumque modo sibi vindicent Episcopi, ne conditionibus Ecclesiasticis, sive Angariis, vel quibuslibet secularibus subiaceant Monasteria.

Quæ de Missis publicis aliisque similibus dicta sunt, ad cetera, quæ, ut illæ, Popularis Conventus occasio sunt, extendenda sunt.

Nec obstant *Can. 13. CAUS. XVI. QUÆST. I. Can. 30. CAUS. XVIII. QUÆST. II.* in quibus damnantur qui in Monasteriis Missas celebrari impediunt, de Missis enim privatis, sive à quibus Popularis Turba excluditur, intelligendi sunt.

Secundò & Tertio. Ex quibusdam Juris Textibus colligitur à solutione Jurium Temporalium Monachos, Clericosque communem vitam agentes, immunes factos esse, tum quia pauperes erant, tum quia superflua pauperibus erogare solebant, aut tenebantur.

Priorem causam afferre videtur de concessâ Monachis Exemptione PASCHASIUS II. C. 47. CAUS. XVI. QUÆST. I. In eo enim post probatam à Decimis libertatem Monachis Clericisque communiter viventibus factam, addit, *undè B. GREGORIUS sic ait: communi vita viventibus jam de faciendis portionibus, vel exhibenda hospitalitate, & adimplenda misericordia vobis quid erit loquendum? Cùm omne, quod superest, in Causis Pii & Religiosis erogandum sit, dicente Domino, Quod superest date &c.*

Priorem de eadem Exemptione causam insinuat ALEXANDER III. C. 9. de Decim. dùm docet, revocandam à Decimis immunitatem Abbatibus concessam, quando possessionibus ditata sunt.

Quartò. Propter inobedientiam rebellionemque alicujus Ecclesiæ. *Cap. 8. de Major & Obed.* illius Subditi ab ejus Jurisdictione eximuntur. Hinc, dùm Ecclesia Constantinopolitana inobediens & rebellis erat, Ecclesiæ Cypri sibi subdita ab ejus Ecclesiæ Jurisdictione libera facta sunt.

Quintò. In Avaritiâ, Hæresis, Schismatisque pœnam, ab alterius Jurisdictione Immunitas conceditur. *Cap. 19. de Præscript.*

Hinc Monachis *S. Martini de Pannoniâ* concessum, ut Spiritualia, quæ ab Episcopo Veprimensi postulare tenebantur, ab alio reciperent, si ille vel gratis dare nollet, vel Catholicus non esset, vel Gratiam Sedis Apostolicæ non haberet.

Sextò. Propter Personarum ergâ Ecclesiam, Benèmerita, Privilegium tribuitur. *EXTRAVAG. II. De Privileg.*

Hinc *Clemens V.* existimans *EXTRAVAG. Unam Sanctam de Maj. & Obed.* quâ omnia Fidelium Regna in Temporalibus Papæ subjiciuntur vel subiecta declarantur, Franciæ aliquod præjudicium generare posse, propter Regum Subditorumque illius Regni merita, declarat se nolle, ut illa *Extravag.* Franciæ ullo modo noceat, atque propter illam Papæ ampliùs, quàm antea, subjiciatur Francorum Regnum; quæ Declaratio ut CLEMENTIS ergâ Francos benevolentia testimonium habenda est, non autem ut res necessaria, ne *Extravag.* prædicta noceret; cùm BONIFACIUS VIII. illius Autor novum in eâ Jus non statuat, sed declaret tantum definitaque, Jure Divino Potestatem Terrenam Su-

Tom. I.

preme Potestati Spirituali subesse, ita ut, si illa deviet, ab istâ judicanda sit; undè CLEMENS V. ab illâ Constitutione Francos eximere non debuerat, sed vel integram ergâ illos relinquere, vel falsam omninò illius Doctrinam, qualis est, declarare.

Quo hic mirari subit, alterum, Constitutionem *Unam Sanctam* in suâ collectione BONIFACIUM VIII. non inseruisse: cùm juxta *Pitbæum* condita fuerit circa annum 1302. & in eadem plures habeantur, quæ juxta eandem Chronologiam sunt ejusdem anni 1302. ut videre est in *TIT. de Rescript.*

Sed ad illud dicendum, *Albertum de Rosaro* scripsisse (referente *Pitbæo* in *Synopsi Historica circa Canonum Collectiones*) Collectionem Sexti Decretalium factam esse circa annum 1299. undè, vel citatæ de Rescriptis Constitutiones additæ sunt, vel apposita Chronologica Nota, erronea est, aut mendosa. Idemque censendum de Constitutionibus, quæ circa an. 1300. conditæ notantur. Sed si Primum, totus ferè Titulus de Rescriptis additus erit: si Posterius, non sibi constabit *Pitbæus*, cùm in *cit. Synopsi* circa annum 1299. conditum Sextum dicat, & in fine hujusce Collectionis à BONIFACIO conditæ, in verbo, *Anno Quarto*, hanc apponat notam 1298. & memoratas Constitutiones factas notet, vel circa annum 1300. vel circa annum 1302. Hac omnia conciliandi cura remittenda est ad futuram Editionem Corporis Juris.

Alterum, CLEMENTINAM *De Privilegiis*, de quâ mox dictum, omissam esse à CLEMENTE V. & à JOANNE XXII. etsi condita dicatur circa annum 1306. & *Collectio Clementinarum* publicata non fuerit nisi an. 1313.

Ad id dicendum, inter easdem *Extravag.* alias duas *Clementinas* ejusdem anni 1306. nempe *Secundam & Tertiam. De vita & honest.* Duas quoque factas circa annum 1307. nempe *Tertiam & Quartam De Sent. Excom.* illasque Quatuor *Clementinas* minus utiles non videri, quàm *Clementinam de Privilegiis*, cujus omissio mira visa fuit.

Septimò Officiales Curie Romanæ, nec non ibidem negotia Persequentes ab Ordinariorum Censuris liberi facti sunt, ut obsequiis ejusdem Curie prompiores se exhibeant Officiales, alique ad illam liberius recurrant.

Octavò, Jus præsentandi, aliaque similiter Spiritualia Patronis Laicis concessa, Privilegia sunt, quæ ad defensionis Ecclesiæ subsidium inventa sunt. *C. 12. De Pœnis.*

Nonò, Ne à Superiore Oppressus vel malè Habitus, iterum ab eodem vel illius Successoribus vexetur, à Jurisdictione illorum eximitur. *C. 52. CAUS. XVI. QUÆST. I.*

Decimò, Quia indecens esset, ut Inferior Superiorem ligaret vel solveret, atque Filius in Parentem potestatem haberet, Ecclesia in Cathedrali erecta ab Archidiaconi, cui suberat, Jurisdictione eximitur. *C. 16. De Maj. & Obed.*

Notandum, concessas in pœnam Reorum, quoad victuri erant, Immunitates justissimas videri, sed quòd in Successores, etsi innoxios, pœna extendatur, durum nimis censendum esse, nisi qui in pœna succedebant, in præmio etiam succederent.

QUÆSTIO V.

Nam Exemptio à Privilegio differat?

Quærendi causa: Etsi omne Privilegium sit Exemptio, ex eo quòd ab aliquo debito eximat, nonnulla sunt, quæ Exemptioni conveniunt, & Privilegio convenire non videntur; extant enim Exemptiones Temporales, qualis, quâ Appellans eximitur à Jurisdictione sui Judicis etiam in aliis, quàm Appellationis Causis, si illum ut sibi suspectum recusare velit. *C. 6. 24. De Appellat.* qualis etiam, quâ Inferior Temporalis Officio, sui Superioris sit Superior *C. 26. DIST. XCIII. C. 1. DIST. XCIV.* Privilegium autem ex naturâ suâ videtur esse perpetuum, cum Principis Beneficium deceat esse manurum.

Respondetur, Exemptionem à Privilegio tanquam partem

tem à toto, differre, cum Privilegium eximat vel concedat: Exemptio verò rigorosè sumpta, duntaxat eximat; falsum autem esse, Privilegio non convenire, ut sit temporale, cum Privilegium pendeat ex causâ, quæ temporalis esse potest, imò in ipso Jure legantur Privilegia Temporalia, quale, quo Theologiæ Studio Vacans; per Quinque annos Beneficiorum fructus, absens percipit. C. 5. De Magistr; quale etiam, quo Parochus propter eandem causam, per Septennium, Parochia suâ fructus etiam absens lucratur. C. 34. De Elect. in VI.

QUESTIO VI.

Nùm Exempti dici debeant Metropolitanis, qui immediatè subsunt Summo Pontifici?

Quærendi causa: Episcopalis Hierarchia constat Episcopis, Archiepiscopis, Primatibus, Patriarchis, & Summo Pontifice; undè Metropolitanis Papæ proximè subjeçti, duplici subjeçtionis gradu liberantur.

Respondetur; Metropolitanos hujusmodi Exemptos dicendos non esse, nisi extent Primates, vel Patriarchæ, Primatæ, vel Patriarchatûs jure actû gaudentes; non enim in re, de quâ agitur, considerandum, quid aliàs factum fuerit, vel quid in aliis Regionibus fiat, sed inspicendum duntaxat præfens tempus, ususque Locorum, de quibus queritur, alioquin Presbyteri, qui immediatè subsunt Episcopo, Exempti dicendi essent, etiam in Regionibus, in quibus nulli sunt Archiepresbyteri, vel si sint, suo non potiuntur jure. Quod de Presbyteris respectu Archiepresbyteri dictum est, ad Diaconos Archidiaconi respectu extendendum; alioquin etiam abrogatis Corepiscopis Districtuum suorum Parochi Exempti fuissent, idèoque Quamplurimi Curati inter Exemptos collocandi essent; uno verbo, quotiès Jurisdictionis gradus aliquis periret, tot fierent Exempti, quot illi gradui subjeçiebantur; & è converso, antè hujusmodi gradûs institutionem, Exempti dici poterant, Quicumque postea Instituto subjeçti fuerunt.

QUESTIO VII.

Quæ præcipua sint Exemptorum genera?

Ad præcipua Quæstio restringitur, quia illa nosse refert, eaque discutere, quæ ad illa pertinent.

Respondetur; non ignoranda Exemptorum genera hæc esse. 1. Alii sunt Saculares, Alii Regulares. 2. Alii sunt intrâ alicujus Episcopi Diocesim constituti, Alii sunt nullius Diocesis. 3. Alii præter Exemptionem, ipsi habent Jurisdictionem quasi Episcopalem, Alii hæc Jurisdictione non gaudent. 4. Alii sunt, qui Papæ immediatè subsunt; Alii, qui proximè Superiori ejus, à cujus Jurisdictione eximuntur.

QUESTIO VIII.

An de Exemptis Sacularibus in Corpore Juris mentio fiat? atque etiam, An circa hujus generis Exemptionem Antiqui ibidem reperiantur Canones?

Ad primam Quæstionis Partem, Respondetur, in Corpore Juris sermonem fieri de multiplici Exemptione Sæculari.

Agitur 1. de Exemptione, quæ fit mutatione Statûs, idque C. UNICO DIST. CL. in quo Episcopus Suffraganeus æqualis fit suo Metropolitanò, Ecclesiæ suæ in Metropolitanæ erectione: *Can. Calced. ann. 451. C. 16. De Maj. & Obed. GREGOR. IX. ann. 1227.* in quo Ecclesiæ, quæ Archidiacono subest, ipsius Jurisdictioni subtrahitur, erecta in Cathedralè.

Agitur 2. de Exemptione, quæ Ecclesiæ alterius Ecclesiæ Jurisdictioni subtrahitur, sine ullâ Statûs mutatione; idque C. 52. CAUS. XVI. QUÆST. I. in quo Episcopus Metropolitanus Jurisdictioni subtrahitur, utraq; in eodem statu permanente Ecclesiâ. *PELAG. II. an. 577.*

Agitur 3. de Exemptione, quæ, servatâ Metropolitanò sua auctoritate, Suffraganeò conceditur Præfessionis

honor in Conciliis, idque in C. 2. CAUS. XXV. QUÆST. II. *junctâ Correct. Rom. notâ,* in quo S. LEO illas manere præcipit Ecclesiæ Privilegia à Nicenâ Synodo concessa, inter quæ non minimum Ecclesiæ Hierosolymitanæ Privilegium, quo ipsius Episcopus Cæsareensem Archiepiscopum Metropolitanum suum præcedendi jus accipit, integrâ in reliquis remanente istius Dignitate.

Agitur 4. de Exemptione, quæ quoad Correctionem Subditi, Ordinario suo immediatè non subsunt, idque. C. 13. *De Off. Ordin.* in quo Canonici, qui per Capitulum corrigi consueverunt, ab eodem corrigendi dicuntur.

Agitur 5. de Exemptione, quæ Deputati servitio Capituli aliorumvè Clericorum, Conquerentibus respondent, non coràm Episcopo, sed coràm illis, quibus deserviunt, idque C. 13. *De Foro Compet.* in quo id deciditur in favorem Capituli Belyacensis, aliorumque ejusdem Diocesis Clericorum.

Ad Posteriores Quæstionis Partem Respondetur, Canonem Antiquiorem circâ primam Exemptionem ex CONCILIO CALCEDONENSI anno. 451. celebrato de promptum esse, sed minimi momenti rem esse hujus Exemptionis Antiquitatem nosse.

Secunda Exemptio primùm à PELAGIO II. ad Pontificatum eveçto an. 577. concessa fuit, deindè à GREGORIO illius Successore innovata an. 592.

Molinæus in hunc locum ait, hanc Exemptionem secundam mali exempli Exemptionem esse; ad id fortè motus, vel quia sine causâ concessa videtur, vel quia quæ conjiciatur, sufficiens Successorum respectu non apparet, vel quia Episcopus Thebanus, qui Larissæ Archiepiscopi Jurisdictioni subtrahitur, Responsalibus Papæ Constantinopoli degentibus, in minimis subjeçitur, in majoribus verò immediatè Summo Pontifici.

Sed quæcumque ex his Rationibus ad istam opinionem determinavit *Molinæus*, vix probari potest. Nam 1. conjicere licet, concessam hanc Exemptionem propter, causam eandem, propter quam innovata est, nempe propter illatas ab Archiepiscopo Larissæ Episcopo Thebano injurias.

2. Causa hæc, & justa, & sufficiens, etiam ergà Successorem videtur; Justa, cum æquissimum sit, ut à calumniis inferendi vel patendi periculo quis liberetur: Sufficiens ergà Successorem, cum ex *sine cit. Canonis* colligi possit, Thebanum Episcopum à Metropolitanò suo vexatum, propter Temporales, quæ inter utramque Sedem intererant, Contentiones. Hic enim Archiepiscopo Larissæ præcipitur, ut res, tum mobiles, tum imobiles, Episcopi Thebani, quas retinere dicitur, eidem restituit.

3. Causæ Majores jamjam ab INNOCENTIO I. Sedis Apostolicæ reservatæ fuerant. Unde GREGORIUM Thebanum Episcopum in majoribus sibi immediatè subjeçiens, nihil novi statuit: in minoribus verò illum Responsalibus suis subjeçit potius, quàm Constantinopolitano, quia cognitâ sibi Responsalium suorum probitate, aliisque ad justè judicandum animi dotibus, sperabat ab illis justiores Sententias.

Cum *Nicanum Concilium* à quo Tertia Exemptio fluxit, ann. 325. fuerit celebratum, hinc fit, ut ista Exemptio omnium Sæcularium Exemptionum antiquissima sit; sed præterquam quòd hæc Exemptio non magni videatur momenti, adeoque singularis fuerit, ut nec in Corpore Juris, nec in Historiâ Ecclesiasticâ, quidquam simile legatur, non multum refert, cujus sit Antiquitatis cognoscere.

Non idem dicendum de Quartâ Exemptione; Cum enim multa Capitula Canonicos suos corrigendi jure potiuntur, scire interest, quo tempore, sicut & quâ auctoritate, cæperit hæc Exemptio, idèoque utrumque accuratè notandum.

Antiquiorem circâ illam *citato Canone* nullum in Corpore Juris invenimus. Citatus autem Canon è *Concilio Lateranensi* sub INNOCENTIO III. ann. 1215. celebrato desumitur, sed hinc colligi non potest, tunc temporis hanc Exemptionem cepisse, cum CONCILIUM illam

non

non introducat, sed à Consuetudine introductam confirmet; imò antiquiorem fuisse colligitur ex eo, quòd Consuetudo, quã jus Ecclesiasticum acquiritur, legitime præscripta esse debeat, ac ad illam Præscriptionem quadragenaria saltem possessio requiratur; prædicta quoque Consuetudo ex his esse potuerit, cujus initium Hominum memoria excedit.

Quinta Exemptio non est Quartæ ab similibus; in hoc enim differt solum, quòd in illa nedum de Jurisdictione Capituli, per Privilegium acquisitã, sed etiam de simili Jurisdictione aliorum Clericorum agatur, quòdque non correctionem Canonicorum ex officio faciendam respiciat, sed facultatem audiendĩ querelas contã Deputatos servitio Capituli, aliorumvè Clericorum: Canon, qui de illã loquitur, ex INNOCENTIO III. circã an. 1210. Episcopo Belvacensĩ scribente desumitur; hinc tamen concludere non licet, tunc temporis ortam esse, cum illam INNOCENTIUS non concedat, sed tantum probet, posito quòd ex Indulgentiã, vel ex Consuetudine legitima proficiatur.

Circã Canonem, quo Quarta probatur Exemptio, non omittendum, Jurisdictionem, quã gaudet Capitula exempta, ab Episcopo independentem non esse, cum ad illius commonitionem vel iussionem illam exercere debeant, & nisi intrã terminum ab eodem constitutum illam exerceant, illam amittant in Episcopi commodum, qui Canonicos perindẽ corrigere valet, ac si nullam Capitula illos corrigendi facultatem haberent.

QUÆSTIO. IX.

An Metropolitanorum in Suffraganeos Jurisdictione dici debeat Privilegium?

Tanta est Privilegii cum Exemptione Connexio, ut antequam finiatur de Exemptione Sæculari Tractatio, prætermittã hæc circã Privilegia Quæstio examinanda visa sit.

Querendi causa: Metropolitanorum Jurisdictione è Jure Communi emanat, cum ergò Privilegium ab illo Jure Exceptio sit; Jurisdictione prædicta, Privilegium non dicenda videtur.

Respondetur, eã non obstante ratione, istam Jurisdictionem in Variis Juris Textibus Privilegii nomine donari; nam I. C. 2. CAUS. XXV. QUÆST. II. tam prout à Gratiano refertur, quam prout in notã à Correct Rom. additã habetur, Jurisdictione cujusque Ecclesiæ in aliam Privilegium nominatur; nam per Privilegia Ecclesiarum, quæ illata manere præcipit, tam Jurisdictionem, quam alia Jura intelligit. 2. C. 6. ead. CAUS. & QUÆST. ubi S. LEO de Metropolitanorum Jurisdictione expressè loquens, illam Privilegium nominat, dum Apostolicæ Sedis Vicario dicit vices suas delegare, eã lege, ut Metropolitanorum Privilegia serventur.

QUÆSTIO. X.

An in Occidente antè Sæculum IX. fuerint Primates, sive Episcopi, qui pluribus Archiepiscopis præessent?

Ex Decisione hujus Quæstionis patebit, an per illa Sæcula potuerint esse Metropolitanani Exempti? Eo etiam solo sine proponitur.

Querendi causa: Sunt Eruditi Viri, qui per totum hoc tempus Primatibus caruisse Occidens affirmant.

Respondetur, ex variis Juris Textibus colligi contrarium; de Primatibus siquidem expressè loquuntur, ut de re in Occidente existente, Can. 1. & 2. DIST. XCIX. desumpti ex Epistolis ad Italia Galliarum Episcopos scriptis ab ANACLETO & ab ANICETO. De iis etiam loquuntur expressè, tanquam de re in Occidente existente, C. 3. CAUS. II. QUÆST. VI. desumptus ex Epistola ejusdem ANACLETI ad Universos Episcopos scripta. Etsi autem hæ Epistolæ ANACLETI & ANICETI non sint, sed ipsis suppositæ, constat tamen scriptas antè IX. Sæculum, nam ineunte hoc Sæculo citantur: arqui verisimile non est, illum, qui ANACHETO vel ANICETO has Epistolas supposuit, adeò dementem fuisse, ut illos Pontifices de Primatibus loquentes inducat ad Occidentis Episcopos tan-

quam de re apud istos existente, si saltem suo tempore non extitissent in Occidente Primates: præterea Impositoris hujus finis non alius fuisse videtur, nisi ut Ecclesiasticam sui avi Politiam veteribus firmaret testimoniis. Quod de Epistola ANACLETI & ANICETI dictum est, ad Epistolam CLEMENTIS & LUCI vel STEPHANI I. è quibus desumpti sunt C. 1. & 2. DIST. LXXX. quæque de Institutione Primatum & Patriarcharum à PETRO factã in Civitatibus, in quibus Gentiles Primates habebant, vel Primos Flamines, vel Archiflamines, extendendum est.

Confirmari potest ad Quæstionem propositam Responso ex C. 3. CAUS. XXV. QUÆST. II. Desumitur ex GREGORIO Augustino Anglorum Episcopo Responso IX. ann. 604. In illo dicit Augustino GREGORIUS, se in Episcopos Galliarum autoritatem illi non dare, quia Episcopus Arelatenfis ab antiquis Prædecessorum suorum temporibus Pallium accepit, istumque autoritate perceptã privare non debet; præcipit que eidem, ut si per Galliarum Provincias transeat, ac ex autoritate aliquid agendum fuerit cum prædicto Arelatenfi Episcopo, id agat; indè enim sequitur vel tunc in Galliis nullum alium fuisse Metropolitanum, quam Arelatensem Episcopum; vel istum fuisse Primatem: Prius communiter respicitur, Posterius ergò verum censendum.

Dici non potest, Arelatensem Episcopum fuisse Vicarium Apostolicum, & hujusmodi Vicarium à Primate multum differre; Nam vel fuit Vicarius Temporalis & ex Commissione, vel Perpetuus ratione Sedis; non Prius, Gregorius enim insinuat, Episcopum Arelatensem suam in Episcopos Galliarum autoritatem accepisse cum Pallio, Vicarius autem Temporalis autoritatem eo modo suam non accipiebat: si Posterius, Arelatenfis Episcopus Primas erat, cum Vicarius Apostolicus ratione Sedis, nihil aliud esset, quam Primas.

Quod in hæc Quæstione supponitur ut certum, nempe IX. Sæculo Primates in Occidente extitisse, patet ex Can. 8. CAUS. IX. QUÆST. II. in quo NICOLAUS testatur ann. 864. Sigebodum Narbonensem Archiepiscopum apud se conquestum fuisse, se vexari à Radulfo Bituricensi Patriarchã, in eo quòd Iste suam Jurisdictionem usurparet: nomen autem hoc Patriarcha, ad minus significabat Primatem, qui dicitur Minor Patriarchã.

QUÆSTIO. XI.

An Exemptiones Sæculares favorabiles minus sint, quam Regulares? atque, ut res in Exemplo posita clarior fiat, Queritur, verbi gratiã, an Exemptio Monasterii ab Episcopi Jurisdictione, favorabilior sit, quam Capituli Sæcularis Exemptio ab eadem Jurisdictione?

Querendi causa: Non idem vitæ genus in Episcopis ac in Monachis, ac quamvis lectione illud optimè callerent, experienciã tamen usque non noverunt, undè sanè minus de illo judicare poterant, quam Monachi: hinc quoad Vitam Monasticam justa videtur Monachorum ab Episcopi Jurisdictione Exemptio; In Capitulo autem Sæculari locum non habet ista ratio, præterea Monasteria in Congregatione posita, Praelatos Regulares habent, qui illa corrigant, & alios, qui Correctores unã cum Monasteriis visitent, & corrigant; quod nec etiam Capitulo Sæculari convenit.

Respondetur, Capitulum Sæculare allegare pro se rationes posse, quas Monasterio afferre non licet, sunt sæpè sæpius inter Capitula & Episcopos Contentiones Temporales, propter quas, si Jurisdictioni Episcoporum subsint Capitula, ab Episcopis vexari poterunt, Contentiones autem istæ oriuntur ex eo, quòd nonnulla Jura, Terras, Ecclesias, aliaque hujusmodi communia habeant Episcopi cum Capitulis, cum quibus aliàs idem Corpus constituebant, omniaque communia habebant. Nihil autem tale Monachis convenit.

Præterea Ratio illa potentior videtur, quam quæ primò pro Monachis allegata est, cum ista nimis probet; hinc enim inferre fas esset, quòd nedum Moniales, quarum pleræque Episcopo semper subjectæ fue-

runt, sed & Vitam Conjugalem Viventes, ab Episcopi Jurisdictione libera esse deberent.

Quoad Posteriores Rationem pro Monachis allegatam, fatendum, quod si Capitulum Sæculare, ab Episcopo Exemptum, non habeat, qui illud visitet, corrigat, illius Exemptio favorabilis minus erit, quam similis Monasterii Visitatorem habentis Exemptio.

QUÆSTIO XII.

An Capitulum Papæ vel Metropolitanum immediatè subesse possit dici, etsi Papa vel Metropolitanus suam super illud Jurisdictionem proximè non exerceat, nec per se, nec per alios?

Querendi causa: Differendum videtur de Capitulo pariter, ac de Privato; Iste autem suo Episcopo immediatè subijci non dicitur, nisi Episcopus in illum suam proximè exerceat Jurisdictionem, id est, nisi in primâ Instantiâ illum judicet; non ergo dici poterit, Capitulum Papæ immediatè subesse, nisi in illud Papa suam proximè exerceat Jurisdictionem, vel per se, vel per alium, sive nisi de illius Causis in primâ Instantiâ cognoscat.

Respondetur, Affirmativam Sententiam videri sequendam, nec valere similitudinem; cum Privatus sui ipsius Judex esse nequeat, Collegio verò quodlibet Membrorum judicare liceat. Cujus Rei exempla passim subministrant quævis Judicium Curia: Ratio distinctionis inter Corpus, & Privatum quemlibet evidens est, cum Corpus sit capax Jurisdictionis, illamque habere possit à Lege, vel acquirere per Consuetudinem, aut per Præscriptionem; è contrâ Privatus quilibet Jurisdictionis circa se ipsum incapax est, ideòque nullo ex his modis acquirere potest.

Nec dicas, quod immediatè subijci alicui, idem sit, ac non alium primum Judicem cognoscere: id enim intelligendum de alio Judice, qui à Collegio distinguitur, quando de Collegio agitur.

Quæret forsitan aliquis, Undè Collegia Jurisdictionem in se ipsa exercentia illam acceperint? Si quæ Metropolitanum immediatè subiecta in secundâ Instantiâ ad Metropolitanum recurrunt, nec iste habeat ullos Casus, de quibus in primâ Instantiâ cognoscat, usurpasse videntur, quia illam accipere non potuerunt à Metropolitanum, alioquin à Metropolitanum ad ipsum Metropolitanum appellaretur, cum Collegia ista illius Vicarii essent in totâ Jurisdictione, ideòque idem cum ipso Tribunal haberent Metropolitanum. Nec etiam à Papâ illam Jurisdictionem accipere potuerunt, quia Metropolitanum immediatè subijcere volens, ipsos sui ipsorum Judices in primâ Instantiâ non constitueret. Si verò prædicta Collegia Papæ immediatè subsint, Jurisdictionem in se ipsa à Papâ accipere potuerunt, quia etsi Papæ Vicarii essent, ab illis ad Papam in secundâ Instantiâ appellari posset, cum Jurisdictionis illius portionem tantum haberent; nec dici posset, quod prædicto Casu totam, quam haberet ut illorum Collegiorum Ordinarius, Jurisdictionem daret, quia sunt Casus Papæ etiam ut Judici Ordinario, sive Primo, reservati, quos non committeret, ideòque totam, quæ ad se pertinet, Jurisdictionem, ut Ordinarium, non communicaret.

QUÆSTIO XIII.

An Exemptiones, quibus Episcoporum Subditi Metropolitanis immediatè subijciuntur, præferenda sint iis, quibus iidem immediatè subsunt Papæ?

Querendi causa: Posteriores non solum honorabiliores, sed etiam utiliores videntur, cum potentius præsidium Exemptis procurent.

Attamen *Respondetur,* Posteriores Priores præferendas, tum quia Exemptorum, qui Papæ proximè subsunt, necessitas, utilitasque illum cogit, ut Inspectores, Visitatoresque in Partibus deputet; tum quia hujusmodi Exemptiones onerant Papam, non honorant, atque hinc vilipendendi locus.

Metropolitanus verò hinc multum honoratur, ideò-

que in hoc habet, quod illas æstimet: tum quia tot tantisque distentis negotiis Papa nativo Gregi vix attendere potest, Metropolitanus verò paucioribus minoribusque pressus, addita Gregi suo portiuncula regenda satis sufficit; tum, demum quia quicumque in partibus suo Superiore caret, quodammodo Acephalus est, cum sine Capite convenienti esse videatur; quam postremam rationem ex C. 8. Dist. XCIII. colligere licet.

QUÆSTIO XIV.

An certum sit, Privilegium vel Exemptionem amitti unico actu contrario?

Querendi causa: Privilegium, seu Exemptio non acquiritur unico actu, sed pluribus ad hoc opus est, ac præterea possessione pacificâ non interruptâ per 40. annos; videtur ergo, quod amitti non debeat unico actu, cum per quancunque causas res nascitur, per eandem dissolvatur, C. 1. De Regulis Juris. Hinc etiam adduci potest C. 4. de Confirm. utili. Docere enim videtur, Privilegium non amitti actibus contrariis, nisi durent per tempus ad Præscriptionem requisitum, cum declarat Episcopum Hildesemensem non manutendum in possessione Jurisdictionis, in Monasterium suæ Dicecesis Sedi Apostolicæ immediatè subditum per Privilegium, nisi ea per 100. annos sine interruptione fructus fuerit.

Allatis Argumentis adversari videntur C. 8. De Constitut. & C. 22. De Præb. In priori dicitur, quod suppressio alicujus Dignitatis facta autoritate Capituli, & à Sede Apostolicâ confirmata, unico actu contrario revocetur, nimirum unicâ ad hanc Dignitatem promotione ab ipso Capitulo factâ; In posteriori habetur, quod Capitulum, cui indultum est à Sede Apostolicâ, ne plures sint in eo Canonici quam 40. amittat hoc Indultum, si quem creet Canonicum ultra hunc numerum. Iisdem quoque Argumentis repugnare videtur ipsa ratio, nam Privilegiatus agens contrâ Privilegium, actione suâ illi renuntiare censetur, & hæc renuntiatio tacita unicâ actione fieri potest, sicut & expressa.

Cum ergo pateat propositam Quæestionem meritò agitari, hinc consequens est, meritò quoque solvendam suscipi. Ad solutionem autem, Distinguendum inter amissionem Privilegii, quæ fit per Præscriptionem, & amissionem, quæ fit per Renuntiationem; Ad Priorem pluribus actibus non interruptis opus est, atque etiam spatio temporis ad præscribendum requisiti: Ad Posteriores sufficit unicâ actus: hoc autem discrimen est inter Actus, quibus præscribitur, & Actus quibus renuntiat, quod illi fiant à Privilegiato, illi autem ab ipso Præscribente.

QUÆSTIO XV.

An Prelatus non Exemptus ab Ordinarii Jurisdictione, possit præscribere Episcopalem Jurisdictionem?

Querendi causa. Hujus Jurisdictionis Capax est, cum sibi possit committi etiam ab Episcopo, non solum Commissione Particulari, sed & Generali, quâ tota vel ferè tota Jurisdictio delegatur; hinc factum est, ut Prelati Inferiores multa Jura Episcopalia contrâ Episcopum præscriperint. Talia sunt 1. Jus conferendi Beneficia in Decanis, Præpositis, Archidiaconis, Capitulis. 2. Jus prædicandi in Theologo, in Parocho. 3. Jus absolvendi à Casibus reservatis in Penitentiario. 4. Jus visitandi in Archidiacono & in Archipresbytero. 5. Jus exercendi Jurisdictionem in primâ Instantiâ erga aliquos in Capitulis quibusdam: Ex illâ autem talium Jurium Præscriptione inferri posse videtur, talia quoque Episcopalia Jura ab eodem Prelato non Exempto præscribi posse; sicut enim præsumptum est, Episcopum talia Jura transmisisse in Prelatos Inferiores, patiendo, ut illa exercerent sine Commissione expressâ, sic præsumere idem liceret de cæteris Juribus, si per 40. annos possiderent à Prelatis non Exemptis, Episcopo non contradicente.

Hic

His non obstantibus, *Dicendum*, Quædam esse Jura Episcopalia, quæ à Prælato non Exempto præscribi non posse certum est; Talia sunt, quæ Episcopo tribuuntur cum hæc Clausulâ, *non Obstante quâcumque Præscriptione*, ut Confessorum Approbatio, C. 15. Sess. XXIII. Concessio Litterarum Dimissorias, C. 10. Ead. Sess. Approbatio Prædicatorum, C. 4. Sess. XXIV. Institutio Prælatorum ad Beneficia C. 13. Sess. VII. Visitationis Ecclesiarum etiam Exemptarum, C. 8. Ead. Sess. Ratio est, quia semper reclamata illa prohibitio, ac impedit, ne sit bona fides ex parte Præscribentis ideòque irritam facit Præscriptionem ipsam.

Obijci posset contra Decisionem, quòd Canones vetantes præscriptionem in re Juris Positivi sint ipsimet Præscriptibiles; hinc factum, quòd Canones vetantes, ne Procuratio solvenda Visitationi præscriberetur, nonnullis in Locis Præscripti sint, hancque Præscriptionem approbet CONCILIUM TRIDENTINUM. Objecto huic *satisfit* dicendo, quòd prædicta Jura tanti momenti sint, ut nunquam à Prælato Inferiori pacificè possideri Episcopi passuri sint.

Jura autem ejusmodi ideò excipio à Præscriptione, quia prohibetur à Canone circa illa Præscriptio: Circa alia verò Jura jam præscripta à Prælato non Exempto, vel præscribenda, Notandum duco exerceri non posse contradicente Episcopo, quia cum Prælati iste Episcopo Subjectus supponatur, consequens est, ut censetur illa Jura præscripsisse vel præscribere eâ lege, ut illa tanquam Subditus, prout est, exercebit: undè sequitur, quòd propriè loquendo, Prælati Episcopo Subditus non potest præscribere Jura Episcopalia, quia illa exercet tantum nomine Episcopi, & quæ nomine alicujus possidentur, nunquam præscribuntur contra illum: nam Præscriptio acquirit dominium, qui autem aliquid possidet nomine alieno, illius Dominus fieri nequit.

QUESTIO XVI.

An Prælati Exempti possint præscribere Jura Episcopalia? & Quæ dubitandi ratio?

Si Prælati hujusmodi præscriberet Jura Episcopalia, illa exerceret suo nomine ut propria, non ut commissa sibi ab Episcopo Diocesano nomine illius, cum à Jurisdictione Episcopi Diocesani liber supponatur; nec etiam illa exerceret nomine illius Episcopi, cui immediate subest, sive Metropolitanus, sive Primatis, sive Papæ, cum non videatur ad id ab illo Delegatus, nec illo appareat modo velle hunc Episcopum, ut à tali Prælato talia Jura suo nomine exerceantur: absurdum autem videtur, ut Prælati Secundi Ordinis suo nomine exerceat Jura Prælatorum Primi Ordinis seu Episcoporum, sic enim evertitur ordo à Deo institutus, cum Prælati Primi Ordinis à Spiritu Sancto positi sint, ut regant Ecclesiam Dei, ceteri verò sint ex iis, qui ab iisdem regendi sunt, undè Prælati isti exercere non possunt Jurisdictionem, quæ Ecclesia Dei regitur nomine proprio, sed tantum nomine eorum, quorum est illam regere.

Verum hæc aliavè similia non obstant, quin *Dicamus*, Prælatos Exemptos præscribere posse Jura Episcopalia. Ad hanc Sententiam adducimur his rationum momentis; Plures extant Juris Textus, qui id tanquam indubitatum supponunt. Primus est C. 15. *De Præscript.* In eo INNOCENTIVS III. præcipit, ut Abbati cuidam adjudicentur Jura, quæ præscripsisse contra Episcopum Wigorniensem probaverit. Alter Textus est C. 18. *ead. Tit.* in illo idem Pontifex Abbatem Sancti Salvatoris de Ticheto ab impetitione Episcopi Lucani absolvit super plurimis Juribus Episcopalibus, declaratque, se id facere, quia Abbas ostenderat, se illa legitime præscripsisse.

Idem Textus docent, quæ Jura Episcopalia præscribi possunt; Prior enim expresse meminit Processionum, Procuracionum, Decimationum, Cognitionis Causarum Matrimonialium, Juris Suspensionem, & Interdictum ferendi.

Posterior mentionem facit de Institutione, Destinatione, & Ordinatione Plebanorum, & Clericorum, Baptismo, & Pœnitentia super levioribus culpis, perceptione Decimarum, de Officiis Divinis celebrandis, de excommunicando & interdicendo, & absolvendo.

Ex his Juribus, quæ recensuimus, nonnulla sunt, quæ maximum locum occupant, inter Jura Episcopalia: ejusmodi sunt Approbatio ad Administrationem Sacramentorum, Excommunicatio, ac ab illâ Absolutio, Cognitio Causarum Matrimonialium, Institutio & Destitutio Plebanorum seu Curatorum; undè sequitur, quòd si hæc Jura Episcopalia præscribi possunt, idem dicendum de cæteris; excipienda tamen ea, circa quæ Jure Novissimo *Concilii Tridentini* prohibita est Præscriptio, quæque supra *Questione XV.* notata sunt.

C. 12. *de Excess. Præl.* meminit etiam quorundam Jurium Episcopaliū, quæ præscribi possunt ab Abbatibus: hæc autem sunt Injunctio Pœnitentiarum Publicarum, & Concessio Indulgentiarum.

Ad Rationes oppositas Respondeo, Prælatum Exemptum exercere nomine Episcopi, cui immediate subest, Jura quæcumque contra Episcopum Loci præscribit, sicut & ea, quæ ex ipsâ Exemptione recipit, v. gr. Quoties Summus Pontifex eximit Monasterium ab Episcopi Jurisdictione, illud quasi immediate subjicit suæ Sedi; Jura, quæ Episcopus exerceret in illud Monasterium, Papa sibi reservat, & Abbati nonnulla committit suo nomine exercenda, ideòque Abbas eâ Exemptione fit quodammodo Episcopus hujus Monasterii; undè, si deinde aliqua sua Jura Episcopalia circa Sæculares præscribat, ea acquirit exercenda eodem nomine, quo exercet illa, quæ habet circa Regulares; eo enim casu subrogatur Papa Episcopo Diocesano, & si Papa Abbati committat quædam Episcopalia Jura ex his, quæ ipse acquirit succedendo loco Episcopi, Abbas fit Papæ Vicarius quoad illa Jura Episcopalia, eoque nomine Vicarii Papæ, capax efficitur acquirendi cætera Jura Episcopalia ad Jurisdictionem pertinentia, ipsoque Divino Jure Episcopali Characteri non reservata; undè illa præscribere potest, modo ex illis non sint, circa quæ prohibetur Præscriptio. Quod de Prælato Exempto immediate Subdito Sedi Apostolicæ dictum est exempli gratiâ, idem dicendum de eo, qui immediate subest Metropolitanano, Metropolitanus fit ejus Episcopus, & si quæ Prælati exerceat in Regulares, Episcopalia Jura nomine Metropolitanus illa exercet.

Si quis autem querat, quæ sint Episcopalia Jura, quæ ab Abbate Exempto in Regulares exercentur, Respondeo, hæc esse, nempe Approbationem Confessoriorum ad audiendas Confessiones Regularium Subditorum, Approbationem Regularium Subditorum ad celebrandam Missam in Monasterio; Approbationem ad prædicandum solis Regularibus Subditis; Benedictionem Ornamentorum ad Divina celebranda Officia; Concessionem licentiæ transeundi ex Diocesi ad Diocesim, quæ respondet Literis *Exeat* vocatis & ab Episcopo concedendis.

Sunt, qui obijciant, Prælatum Exemptum, incapacem esse Præscriptionis Jurium Episcopaliū ergà Sæculares defectu bonæ fidei, quia ignorare non potest illa Jura sibi non pertinere, cum Sæculares sibi non subjiciantur, sed Episcopo, in cujus Diocesi habitant. Sed hæc obiectio nullius roboris esse videtur, cum fieri possit, ut Prælati recens promotus audiat à fide dignis Testibus, Prædecessores suos exercere solitos fuisse Jurisdictionem Episcopalem in Sæculares, hisque credens testimoniis pergat illam exercere, Episcopo non contradicente, idemque faciat Successor & Successoris itidem Successor, per 40. & amplius annos, Sede Episcopali plenâ, & Episcopo nullo conquerente. Fateor primum Prælatum, qui hanc Jurisdictionem exercere cepit, mala fide possessionem inchoasse, nisi deceptus fuerit falsis Testimoniis falsò attestantibus, Prædecessorem illâ Jurisdictione potitum fuisse; sed inchoata mala fide Possessio, bonâ fide continuari potuit à Successore Possessoris malæ fidei, ignorante malam fidem Prædecessoris;

cessoris; potuit quoque bona fides istius Successoris ad Successores transire, iisque prodesse ad compleendam Præscriptionem incipientem à Possessore bona fidei, & à similibus continuatam ad usque consummationem.

Sunt Alii, qui objiciant ad Præscriptionem requiri, ut in nullâ temporis parte habeatur conscientia rei alienæ *C. 20. de Præscript.* undè concludunt, Prælatos Exemptos nunquam posse præscribere Jurisdictionem Episcopalem; quia inest semper mala fides initio possessionis. Sed majoris ponderis non est ista objectio, cum certum sit, *citatum Caput* loqui tantum de parte temporis ad Præscriptionem requisiti, loquitur enim de Præscribente, & exigit, ut in nullâ temporis parte ad præscribendum necessarii ipse conscientiam habeat rei alienæ; in Casu autem objecto Præscribens non habet conscientiam rei alienæ in nullâ temporis parte ad Præscriptionem requisiti, cum supponamus, non computari possessionem ad Præscriptionem requisitam, nisi eo tempore, quo cepit esse conjuncta cum bonâ fide, & eadem bona fide continuatam fuisse, usque ad tempus ad id præfinitum.

Adjiciunt nonnulli, possessionem hujusmodi nec inchoari, nec continuari posse, cum bonâ fide, idque quia reclamant Canones omnibus nôri, aut saltem à Prælatis Exemptis cognoscendi, incessanter dicentes, Episcoporum esse regere Populos sibi Subditos, alios verò, qui illos regunt aliter, quàm eorum Episcoporum nomine, rem alienam administrare. Sed illa Objectio non magis urget, quàm præcedentes; sunt enim plures Textus loquentes de Ecclesiis, quæ pleno jure Regularibus concessæ sunt, undè inferre est, illas fuisse concessas cum Jurisdictione illas regendi independentem ab Episcopo; ejusmodi sunt *C. 31. De Præb. & Cap. 3. De Privileg.* Hinc Prælatus hos Canones aliofve similes callens existimare potest, Ecclesias, quas Prædecessores bonæ famæ rexerunt concessas Monasterio pleno jure, id est cum totâ Jurisdictione Episcopali, eaque ductâ opinione, licuit sibi legitimam Possessorem se se reputare; rem ipsam scrutandi causam non habuit, cum Prædecessorum probitas de illâ dubitare non pateretur. Successor in Dignitate non est pejoris conditionis, quàm Successor in Hæreditate, undè sicut iste præsumere potest, Autorem suum justè possedisse, si boni nominis fuerit, & continuare possessionem bonâ fide, quam alter malâ fide habuit, nec vituperatione dignus, si huic præsumptioni, quam justam judicat, innixus possessionem inchoatam continuat, non perquisitâ primâ possessionis origine, ita idem dicendum videtur de Successore in Dignitate circa Jura à Prædecessore, viro probato habito, possessa, eadem de illo præsumente, & propterea originem Possessionis perscrutari negligente, imò nec cogitante.

Instant idem, & dicunt, nulli licere contra Generalem Ecclesiæ Disciplinam præscribere, quia ipsa reclamat semper contra Præscribentem, & exprobrat usurpationem; ideòque INNOCENTII III. *C. 5. De Consuetudine*, irritare Consuetudinem huic Disciplinæ contrariam, quâ pendente Interdicto Generali quoddam Capitulum Officia Divina solemniter celebrabat, Sed non attendunt Exemplum, allatum non congruere, quia irritata ab INNOCENTIO III. Consuetudo dirumpibat, ut ipse ait, meritum Ecclesiastica Disciplina; efficiebat enim, ut Interdictum Generale sine ullo fructu foret, cum celebrante solemniter Divina Officia Capitulo B. Petri Cenomanensis Civitatis pendente Interdicto, totius Urbis Incolæ nullum vel saltem minimum sentirent incommodum ex Interdicto, ideòque istud illos minimè vel parùm excitabat ad emendam culpam, propter quam ferebatur Interdictum: at si Prælatus Exemptus, pleraque Jura Episcopalia ergà Regulares exercens nomine Papæ vel Metropolitanî, alia acquirat in quâdam Civitate circa Sæculares, non dirumpitur nervus Disciplina; Ecclesiastica; cum Pars illa regi possit à Prælato Exempto, pari vigilantia vel sollicitudine ac regeretur ab Episcopo Diocesano.

Verum quidem est, Populum utiliùs regi posse ab

Episcopo, quàm à Prælato Exempto, quia major est Episcopi ergà illum autoritas propter eminentem ipsius Dignitatem, ideòque major Populi ergà Episcopum reverentia; sed propter hoc solum non fit impræscriptibilis Jurisdictio Episcopalis à Prælato Exempto; hoc unum hinc inferre licet, Ecclesiam posse justè prohibere Præscriptionem hujusmodi circa nonnulla Jura, quæ ab Episcopo exerceri refert, ut videtur factum à CONCILIO TRIDENTINO locis suprâ citatis.

Quæ hætenùs dicta sunt de Prælato Exempto circa capacitatem præscribendi Jura Episcopalia, certa sunt Jure Communi; At Jure Gallico videntur incerta; dubitari enim potest, an Prælatus ejusmodi præscribere possit sine titulo saltè colorato, qui exhibeatur, idque infertur ex eo, quòd Capitula Senonense, Bajocense, aliaque, Monasterium Jotrense, Monasterium Regularè in Diocesi Lemovicensi Senatûsconsulto declarata sunt subesse Ordinariæ Jurisdictioni, et si allegassent probassentque possessionem immemoriam, nullo tamen exhibito titulo; hæc consequentia non est iniquè quæque vera, nam in casibus allegatis non agebatur de Prælato, qui certò Exemptus esset, cuique disputaretur facultas præscribendi alia Jura Episcopalia, quàm quæ in Privilegii titulo continentur, ut in hæc Secundâ Quæstionis Parte de eo solo agitur: sed agebatur de Prælato, qui justè præsumebatur Subditus, quia nullo titulo probabat, se Exemptum, & de isto in primâ Quæstionis Parte dictum est non posse præscribere Jura Episcopalia, ut ea independentem ab Episcopo exercere possit; Quidquid sit, hoc certum discrimen inter Jus Commune & Jus Gallicum reperio, quòd Jure Communi ex possessione memoriam Hominum excedente præsumitur titulus, undè qui gaudet eâ possessione manuteneretur, et non possit exhibere titulum; at Jure Gallico titulus non præsumitur, sed potiùs usurpatio Sede Vacante inchoata, & continuata Episcopo negligente petere tituli exhibitionem.

Quæri obiter potest, cur in Galliâ præsumitur titulus in Laico, qui possidet Decimas per tempus memoriam Hominum excedens, et si Laicus sine Privilegio incapax sit juris percipiendi Decimas, ideòque etiam haud capax illud jus præscribendi; titulus verò non præsumatur in Prælato possidente à tempore memoriam Hominum excedente Jura nonnulla Episcopalia, cum non videatur egere magis Privilegio ad illa Jura possidenda, quàm Laicus egeat Privilegio ad possidendum Jus decimandi.

Respondetur, discrimen hinc peti, quòd Laici habeant Privilegium possidendi Jus decimandi in Corpore Juris inclusum, nempe in *C. 19. De Decim.* insinuante esse Laicos, qui sine periculo Animarum retinebant Decimas, qui alii esse nequeunt, quàm qui infeudatas habebant; undè notat PRUENIUS Veterem Codicem addere, non infeudatas, ea propter Laici, qui à tempore memoriam Hominum excedente possident Jus decimandi, præsumuntur illas possidere infeudatas à tempore præcedente textum illum, qui prohibet Decimas aliter possidere; at Prælatus non habet in Corpore Juris Privilegium, quo possit Jura Episcopalia possidere, undè, qui illa possidet, non præsumitur justè possidere, ideòque docere debet de Titulo.

QUÆSTIO XVII.

An qui abutitur Privilegio illud eo ipso amittat?

Respondetur, Textus suprâ citatos, dùm de viis, quibus amittitur Privilegium, actum est, ostendere penam hanc esse Sententiæ ferendæ: dicunt enim omnes, quòd qui concessâ abutitur potestate, mereatur illam amittere. His addendus locus ex *S. Augustino* desumptus, & à *Corrector. Rom.* relatus *C. 63. CAUS. XI. QUÆST. III.* hic autem est, *Judicio Legum jure ab obtentâ Dignitate dejicitur, qui Privilegio sibi concessô abutitur.* Sensus enim est, Leges justè judicare, hujusmodi Hominem deiciendum esse. Excipienda quædam Privilegia, de quibus Canones dicunt, quòd ipso facto amittantur in quibusdam Casibus; id dicunt de Privilegio Fori, & Canonis. *C. 27. De Privil. C. 33. 35. De Sententiâ Excomm.*

Q U Æ S.

QUESTIO XVIII.

An Privilegium pereat, eo ipso, quod maxime damnosum fiat, vel quod cesset causa, propter quam concessum est?

Dubitandi Ratio circa Primum; Privilegium est Gratia: Gratia autem injusta fit, quando incipit maximum alteri inferre præjudicium.

Ratio dubitandi circa Alterum Quæsitum; Cessante causa cessat effectus.

Ad Primam Quæstionis Partem Respondeo, C. 9. De Decim. docere, revocandum, vel moderandum Privilegium, quod fit aliis maxime nocivum; loquitur de Privilegio non solvendi Decimas concessio Cisterciensibus, quando rarè erant illorum Abbatia, atque etiam pauperes, declaraturque illud revocandum, aut saltem moderandum ex eo, quod Abbatia Cisterciensis Ordinis adeo augmentata & ditata fuissent, quod multi Viri Ecclesiastici de Privilegio illo conquirentur. Eà de causa CONCILIUM LATERANENSE 1216, C. 34. *De Decimis* restringit Privilegium illud ad Terras jam acquisitas, quas Religiosi suis manibus aut sumptibus excolebant, volens, ut de Terris postea acquirendis, quoquo modo illas exculturi essent, Decimas solverent, & de Terris alienis ipsorum manibus vel sumptibus excolendis idem præstarent. Quod præcepit Concilium circa Cistercienses, ad alios Religiosos idem Privilegium Habentes extendit.

Idem Textus ostendunt etiam, quod cessante causa Privilegii non cessat eo ipso Privilegium, cum ex iis colligatur, quod paupertate Regularium cessante, non cessasset Privilegium solvendi Decimas, cujus causa fuerat præcipua.

QUESTIO XIX.

An, si Ecclesia alicujus Civitatis Cathedralis obtineat Exemptionem ab Ordinaria Jurisdictione, nulla facta mentione Exemptionum similium concessarum plerisque Ecclesiis ejusdem Civitatis, postrema hæc censenda sit obreptitia?

Quærendi causa; Rescriptum postrema Exemptionis non potest esse obreptitium, ob omisam in illo mentionem anteriorum Exemptionum concessarum, in eadem Civitate Cathedrali, si nulla extet Lex, quæ adstringat ad faciendam hujusmodi mentionem; quod sic ostendi potest: Ratio proxima, cur in Secundo Rescripto circa eandem rem, de Primo facienda est mentio, alia non est, quam quia extat Lex, quæ hanc mentionem exigat, & habetur C. 3. 9. 23. *De Rescriptis.* Idemque dicendum de cæteris rebus exprimendis: extant Leges, quæ obligant ad illas exprimendas, ut videre est ex Textibus circa id collectis, dum de Rescriptis egimus. Nulla autem habetur Lex, quæ cogat, ut in postrema Exemptione de similibus aliis obtentis mentio fiat.

Ea tamen non obstante Ratione, *Dicendum*, quod obreptitia videatur Exemptio, quæ de pluribus aliis similibus concessis in eadem Civitate Cathedrali non meminerit. Hæc Sententia inferitur ex C. 20. *De Rescriptis;* docet enim in Rescripto exprimenda, quæ dimovere possunt Summum Pontificem à concedendâ Gratia: avocari autem plurimum potest Summus Pontifex à concedendâ Exemptione, si sciat, jam plures similes concessas esse, in eadem Civitate Cathedrali; cum præsumendus sit, nolle Episcopum totâ ferè Jurisdictione spoliare in præcipuo Loco Dioceseos, eoque modo illi spem auferre utiliter regendi Dioceseos; nam quæ ab Ecclesiis Civitatis fiunt, trahuntur in exemplum ab Ecclesiis aliorum Locorum; ideòque si Episcopus caruerit potestate reformandi Ecclesias Civitatis, vix poterit cæteras corrigere. Non ignorant Summi Pontifices, strictè præcipi Episcopis, ut præcipuè resident in Civitate Cathedrali, quodque ejus præcepti ea mens sit, ut suâ præsentia Clerum præcipuum Dioceseos in officio contineant, idque ab illis præstari non posse, si careant in illum Clerum autoritate.

Extat ergo Lex, quæ saltem confusè præcipit, ut Rescriptum Exemptionis novissima, anteriorum Exemptionum ejusdem generis in eadem Civitate Cathedrali concessarum mentionem faciat; eaque notatu dignior, quod è Ratione Naturali petatur, dicitur enim, ut, qui

Gratiam postulat, non celet, quæ amovere possint ab illius Concessione, ne Gratia non congrua concedatur in Concedentis opprobrium.

QUESTIO XX.

An Privilegia aliis, quam Concedenti, nociva concedere liceat, non vocatis, quorum interest?

Quærendi causa; Concessio Privilegiorum non est Actus Judiciarius, ideòque necessarium non videtur, ut Partes vocentur.

Verùm non obstat hæc Ratio, quin *Dicendum* sit, quod non liceat Privilegia concedere, non vocatis, quorum interest. Colligitur hæc Sententia ex eo, quod ad Concessiones aliarum Gratiarum aliis, quam Concedentibus, nocivarum, requiritur vocatio eorum, quorum interest, quod patet hæc Inductio.

Inter Grantias hujusmodi collocantur 1. Unio Beneficiorum, utpote Collatori, aliisque Pluribus, ut plurimum nociva. 2. Erectio Parochiarum, Episcopatum, Metropolitæ, Primatiarum, in alieno Districtu. 3. Adificatio novorum Monasteriorum in Locis, in quibus extant jam alia. 4. Millarum Reductio. 5. Alienationes Rerum Ecclesiasticarum. Ideò autem in his omnibus casibus vocandi sunt, quorum interest, quia de præjudicio alieno agitur, ac æquum non est, ut illud inferatur, non auditis iis, quibus inferendum; cum fieri possit, ut rationes opponendas habeant, quæ à Gratiis concedendis dimoveant.

Huic Innixum fundamento CONCILIUM CONSTANTIENSE vetat, ne Exemptio ulla concedatur, non vocatis, quorum interest, in Decreto *Attendentes* Sess. XLIII. Eadem de causa idem prohibet CONCILIUM LATERANENSE sub LEONE X. Sess. X. aliterque concessas, irritas decernit.

Adducta Exempla solvunt Argumenta opposita, cum nullum eorum sit Actus Judiciarius, & tamen quodlibet requirat vocationem Partium.

Hinc, si Privilegia non solvendi Decimas, vel percipiendi illas, quæ aliis debebantur, concessa sunt, non vocatis, quorum intererat, ab æquitate non nihil recessisse videntur, qui illa concesserunt. Idem dicendum de Exemptionibus datis, vel Monasteriis, vel Capitulis, à Jurisdictione Episcopi Diocesani, nec non de iis, quæ concessæ sunt ipsis Episcopis à Jurisdictione Metropolitanæ, si vocati non fuerint, quorum intererat. Eadem de causa plurima habemus Exempla Exemptionum à Jurisdictione Episcopi, in quibus expressa sit mentio consensus Episcopi. Quadam refert THOMAS. Part. IV. L. I. C. 53.

QUESTIO XXI.

An, pendente lite circa Exemptionem, Exempti eâ gaudere debeant?

Quærendi causa; Si lis non fuerit manifestè injusta, Exemptio dubia habenda, in dubio autem judicandum videtur pro Episcopo, quia in Jure Communi fundatur, ideòque pro indubitato illius Jus tenendum sit, donec Exemptio probetur; præterea discurrendum hic videtur de Judicio circa possessionem Exemptionis, ut de Judicio circa proprietatem ejusdem Exemptionis, quia possessio pendet è titulo, quo de proprietate judicatur: At manente dubio circa proprietatem Exemptionis, judicandum pro Episcopo, quia titulus illius certus est, Exemptorum verò titulus incertus, certus autem titulus incerto prævalere debet, videtur ergo, quod, manente eodem dubio circa Possessionem, Possessio adjudicanda sit Episcopo.

His non obstantibus, *Dicendum*, quod, si Exempti allegant Privilegium probabile cum Præscriptione 40. annorum, pendente lite circa validitatem Privilegii & circa Præscriptionem, adjudicanda est Possessio Exemptis. C. 7. *de Privileg. in VI.* Ratio est, quia hujusmodi Privilegium causant justam præbeat præscribendi, & multo magis possidendi, cum Præscriptio nihil aliud sit, quam fructus Possessionis colorata, pacifica, & non interrupta per tempus præscriptum. Insinuatur hæc Ratio à BONIFACIO VIII. Autore *civari Capituli.* Si verò non allegetur Privilegium probabile cum Præscriptione Quadragenariâ, sed sola Præscrip-

tio,

tio, videtur, quod tunc adjudicanda est Possessio ipsi Episcopo, quia Exemptorum Possessio non appareat colorata, deficiente titulo colorato, qui alius esse non potest, quam Privilegium probabile; Excipio Casum allegatæ Præscriptionis memoriam Hominum excedentis, propter præsumptionem tituli perdati, cum vix credere sit, Episcopos per hujusmodi tempus passos fuisse, ut Monachi vel Clerici sui pro Exemptis sese habuissent, non exhibito titulo.

QUÆSTIO XXII.

An Exemptiones, quibus totus Ordo Religiosus eximitur à Jurisdictione Episcoporum, aut Monasterium à Jurisdictione Ordinarii, aut Capitulum, aut Episcopus à Jurisdictione Metropolitanæ, executioni mandari possint sine Litteris Regiis Patentibus?

Quærendi causa: Exemptiones hujusmodi sunt Spirituales, Potestas verò Regia ad res Temporales restringitur.

Nihilominus *Dicendum*, has Litteras esse necessarias ad executionem Exemptionum memoratarum; idque, tum quia Rex est Protector Canonum in Regno receptorum, & Exemptiones hujusmodi derogant his Canonibus, tum quia eadem Exemptiones conceduntur Bullis Pontificiis, quæ in Regno executioni mandari non possunt, absque Litteris Regiis, Tabulatis Parlamenti, in cujus Districtu exequenda sunt, insertis; tum quia eadem Exemptiones nonnullam habent connexionem cum Administratione Civili, cum soleant secum invehere Libertatem à quibusdam Juribus Temporalibus, ut patebit ex dicendis circa Exemptiones à Juribus Temporalibus.

Præterea discurrendum videtur de his Exemptionibus, sicut de Erektionibus novorum Episcopatum, aut Archiepiscopatum; dum enim erigitur novus Episcopatus, subtrahitur Jurisdictioni alicujus Episcopi Regio aliqua, quæ sub Regimine novi Episcopi collocatur: in erektione verò Archiepiscopatus, subtrahuntur plures Episcopatus Jurisdictioni cujusdam Archiepiscopi, & sub Ditione alterius novi Archiepiscopatus collocantur: undè videntur in his Erektionibus nonnullæ Exemptiones similes illis, de quibus sermo est, cum per istas nihil aliud fiat, quam subtractio Jurisdictioni Ordinariæ, & subjectio alienæ. At Episcopatus vel Archiepiscopatus erigi non possunt absque Litteris Patentibus, si qui autem aliàs erekti videntur absque Litteris Patentibus, ut Archiepiscopatus Tolosanus, & Episcopatus nonnulli, qui sibi subjecti sunt, hoc factum est, quia existimatum justis de causis, eo casu sufficere consensum tacitum ipsius Regis; nunc autem propter rationes supra adductas expressus semper exigitur, declaratus Litteris Patentibus, necdum in his Erektionibus, sed etiam in quibusvis Exemptionibus etiam Spiritualibus; qui usus jam Sæculo VII. vigeat. Hujus rei fidem facit *Formula Prima & Secunda* MARCULFI, qui eo Sæculo vixit, ut notat HIERONYMUS BIGNONIUS. Respicit Exemptionem Monasterii à quolibet Jure Temporalis Episcopi circa Res Sacras, aut conficiendas, aut administrandas, aut distribuendas ab Episcopo, item Exemptionem à Juribus Episcopalibus Spiritualibus, quæ Monachorum quietem turbare possent, qualia Jura collocandi Cathedram Episcopalem in Monasterio ad prædicandum, administrandi Sacramenta Confirmationis, vel Ordinis, faciendi solemniter Sacrum. Ecclesia Monachorum tunc erat interna, ut etiam nunc Ecclesiæ Carthusianorum & aliorum quorundam Religiosorum Solitariorum; non exterior, ut Ecclesiæ aliorum Regularium; ideoque non poterat Episcopus in illâ Ecclesiâ solemniter obire Munia Pontificalia, concurrente Plebe Cleroque, quin tumultus in Monasterio fieret, turbareturque pax & tranquillitas Monasterii; quæ ratio, cum cesset ergà illos Regulares, quorum Ecclesia est exterior, hinc factum, ut defierit hujusmodi Exemptio. Utraque Exemptio ab Episcopi Jurisdictione conceditur. In secundâ Formulâ Rex confirmat utramque Exemptionem, additque Immunitatem à Juribus Regalibus.

Difficultas remanet solvenda, nempe, num Litteræ Patentis adeò sint necessaria ad executionem Exemptionis etiam Spiritualis, ut nulla futura sit, si illæ defuerint, & nulla fuerit aliàs, isdem deficientibus Litteris. Pars Prior nunc indubitata censetur, ita ut haud dubiè, si ab Executione hujusmodi Exemptionis appellaretur tanquam ab abusu, irrita declararetur.

Circa Posteriores Partem, sunt qui distinguant inter Exemptionem executioni mandatam absque Litteris Patentibus ab annis 30. & ampliùs, & illam, quæ executioni mandata est infra 30. annos; æstimantque Secundo Casu nullam fore judicandam, non autem Primo. Hæc sententia innititur Declarationi Regiæ, 1666. mense Decembri, quæ Erektiones Monasteriorum factas absque Litteris Patentibus antè 30. annos irritas non decernit, sed illas solas, quæ intrâ 30. annos factæ sunt: hæc autem Ratio non convincit, cum ex cassatione Monasteriorum ante 30. annos erektorum sequantur incommoda, quæ in cassatione Exemptionis etiam antiquioris locum non habent; nam v. g. si Erektio Monasterii Monialium in Congregatione non positæ irrita decernatur, Moniales Professæ coguntur quandoque in Sæculo remanere, vel vim sibi inferre per totam vitam, si in alia Monasteria transferantur, circa quæ propensio non sunt animo, ex cassatâ verò antiquiore Exemptione, nullum nascitur incommodum.

Quidquid sit de hæc sententiâ, justus est credendi locus, antiquas Exemptiones non ob id solam, quod executioni mandatæ sunt sine Litteris Patentibus, nullas declaratas non iri, cum nullâ Lege id prohiberetur, tunc enim non concedebantur, Episcopis invitis, THOMAS. *Discipl. Part. IV. L. 1. C. 54.* ideoque hujusmodi Litteræ necessaria non erant, cum illarum necessitas cœperit ex recurso Ordinariorum ad Regem, ut ab iis arceret vexationes Exemptionum, ipsis repugnantibus, frequenter concessarum.

SECTIO II

Quæstiones circa Indicia certa incertæ Exemptionis.

QUÆSTIO I.

Est-ne certum Argumentum Exemptionis alicujus Ecclesiæ, Capituli, vel Monasterii, si de iis in aliqua Scripturâ dicat Papa, quod Exempta vel Libera sint, vel ad jus & proprietatem Ecclesiæ Romanæ pertineant?

Resp. Distinguendum; vel illa Scriptura continet Donationem libertatis seu exemptionis, aut Sententiam de eadem exemptione latam, vel neutrum continet. Si Primum, sufficienter hinc probatur exemptio; secus, si Secundum. C. 10. *De Privileg. in VI.* hanc distinctionem insinuat.

QUÆSTIO II.

Jus ferendi Mitram, aliave Ornamenta Episcopalia, est-ne certum Indicium Libertatis?

Resp. Non; Quia jus illud concessum est non Exemptis, ut & Exemptis. C. 6. *De Privileg. in VI.* præscribit Formam Mitræ, quâ uti possunt non Exempti.

QUÆSTIO III.

An inferri potest, Ecclesiam esse Exemptam ab Ordinarii Jurisdictione ex eo, quod non utatur Breviario Diocesano?

Resp. Non; Quia sunt Ecclesiæ non Exemptæ, quæ aliud habent Breviarium, quàm Ecclesia Cathedralis; talis est Ecclesia Collegiata Roienfis Diocesis Ambianensis: in eo jure conservata est Senatusconsulto Parisiensi 1669. 30. Decemb. Non diffidendum tamen, eâ in re, inesse aliquid Exemptionis, supposito quod Ecclesia illa cogi non possit ab Episcopo, ut Breviario Diocesano utatur, cum Jure Communi quælibet Ecclesia Episcopo subiciatur quoad modum recitandi Divinum Officium; idque insinuat CONCIL. TRID. in Decreto de *Observ. & evitand.* Sess. XXII. quia supponit ad Episcopos pertinere, ea præscribere, quæ Divinum Cultum

tum respiciunt; & recitatio Divini Officii ad illum cultum maximè spectat.

QUÆSTIO IV.

An Exemptio concludi possit ex eo, quod à Diœcesano Censuris plebii non possit?

Resp. Non, si agatur de Exemptione totali; id ita declarat. C. 10. de Privil. in VI. secus, si de partiali sermo sit, ex quo enim quis nequit Censuris ferri ab Ordinario, in illo ab ejus Jurisdictione exemptus est.

QUÆSTIO V.

Quam Exemptionem denotent hæc voces, multa libertate donantur, libera sit Ecclesia, gaudeat libertate, potius libertate Ecclesiæ Romanæ, An solam Immunitatem à Juribus Temporalibus, an etiam Exemptionem à Juribus Spiritualibus, qualia Jura corrigendi, visitandi, ordinandi, administrandi cætera Sacramenta?

Resp. Allatæ locutiones significant tantum Exemptionem à Juribus Temporalibus, quæ cum Servitutes censentur, meritò fit, ut Exemptio ab his Juribus, Libertas vocetur, Jura autem Spiritualia dici non possunt Servitutes, cum proximè respiciant Animarum Salutem, ac conducant ad fidele Deo obsequium exhibendum, cui servire regnare est: has autem locutiones videre est in. C. 7. de Privil. C. 10. de Privil. in VI.

QUÆSTIO VI.

An denotetur plena Exemptio hæc locutione, liber ab omni Consuetudine Episcopali?

Resp. Non, sed denotatur tantum Immunitas à Juribus Temporalibus Episcopo solvendis, quæ vocabantur Consuetudines, quia à Consuetudine pendebant: hujus rei argumentum habes in C. 16. de Sim. in eo dicitur de jure, quod pro Chrismate exigebatur, illud appellatum esse Consuetudinem: adde, quod Jura Episcopalia Spiritualia, non possunt propriè vocari Consuetudines, quia à Consuetudine non sunt introducta, nec ab ea omninò pendent, sed vel Jure Divino instituta, vel Jure Ecclesiastico Communi.

QUÆSTIO VII.

Inferri ne potest plena Exemptio; ex hac locutione; Ecclesia Exempta ab omni onere Jurisdictionis Pontificalis?

Resp. Non, quia hæc Jurisdictio propriè non sumitur pro Imperio Episcopali in alium; cum nullus sit Exemptus, qui liber sit ab Imperio Episcopali, ut enim supra observatum, nullus eximitur à Jurisdictione sui Episcopi, quin subiciatur Jurisdictioni alterius Episcopi, vel Metropolitanæ, vel Primatis, vel Papæ, isti enim quoquo modo vocentur sunt Episcopi, sicut & illi, qui id nominis retinent; hæc ergo locutione denotatur tantum Exemptio ab omni Jure Episcopali Temporalis, quod ideo vocatur onus Jurisdictionis Pontificalis, quia jus onerosum est debitum ratione prædictæ Jurisdictionis.

QUÆSTIO VIII.

Quæ Exemptio significatur hæc locutione, ut nullus Episcopus Clericum vel Monachum talis Ecclesiæ vel Monasterii synodare nequeat? Habetur in C. 21. de Privil.

Resp. Hæc locutione eximitur, quia à Correctione in Synodo faciendâ solvitur, illi enim, qui in Synodo corrigebantur synodari dicebantur, ut nunc qui in Capitulo corriguntur, capitulari (être Chapitrés) dicuntur.

QUÆSTIO IX.

An Exemptio à Lege Diœcesana, de quâ in Tract. de Vicario Generali, importet Immunitatem ab omni Jure Episcopali Temporalis?

Resp. Ita, si excipias jus emendæ; quod ad Legem Jurisdictionis spectat. C. 18. de Off. Judic. Ordinar.

QUÆSTIO X.

Quid significant hæc Verba, circa Clericos vel Monachos Exemptos, illos ad jus Professionis non teneri, quia libertati contrarium, respiciunt-ne Exemptionem Spiritualem, an Temporalem?

Resp. Ad Temporalem spectare videntur: horum enim sensus est, ni fallor, illos esse Exemptos ab agnoscendo Episcopo tanquam Domino, seu potius Administratore rerum, quas possident, & à solvendis Juribus debitis ratione hujus Domini.

Tom. I.

Questiones circa amissa vel combusta vel subrepta Privilegiorum Instrumenta.

QUÆSTIO I.

Pralatis asserentibus amississe Privilegia, fidesne adhibenda, si asserentem fide dignam non ostenderit?

Resp. Asserenti perdidisse Privilegii Instrumentum & asserentem non probanti, non magis credendum, quam illi, qui se jactat habere Privilegium & non ostendit; uterque profert rem probationis indigentem; undè hæc Decisio stabilitur iisdem Textibus, quibus supra monstratum est, illos, qui se asserunt Privilegio munitos, illud ostendere teneri. C. 7. de Privil. in VI. C. 1. de Elect. EXTRAVAG. COMMUN.

QUÆSTIO II.

Quomodo probanda Instrumenti Privilegium Continentis amissio?

Resp. Si de Privilegio à Sancta Sede concessio agatur, antè omnia exponenda est Summo Pontifici hæc amissio, ut deleget aliquem, qui probationes ipsius nomine recipiat, & coram Delegato producendi Testes, qui jurati deponant, quidquid circa illud Privilegium sciunt; Delegatus autem curabit, ut Depositiones fideliter scriptis excipiantur, quo peracto, si quæ sit Pars Adversâ, quæ neget, ullum extitisse Privilegium, producet Testes, quibus destruat aliorum Depositiones. C. 12. de Privil. Deponentes pro Privilegio, allegare possunt facta, quæ probent in eo contenta, quale est Papam ad ofculum admississe Excommunicatum ab Episcopo, à cuius Jurisdictione asserunt illum fuisse Exemptum, etsi justa esset Excommunicationis causa, & de Excommunicatione, nec non & de causâ conscius esset. *ibid.* ita Jure Communi.

Jure verò Gallico amissio Privilegii eodem modo probanda est, ac amissio Regestorum Baptismatum, Sepulturarum, & Matrimoniorum. Tit. XX. art. 14. Ordin. Reg. 1667. Regestorum autem jactura probatur & Titulis, & Testibus; eoque casu inter Titulos collocantur Chartæ domesticæ Parentum Defunctorum; in quibus notarunt Filiorum ortum, Baptismum, Matrimonium, Sepulturam. Pars Adversâ admittitur ad probandum contrarium, & si Reipublicæ interfit, auditur Procurator Regius. Inter Casus autem, quibus audiendus est, collocantur illi, in quibus agitur de qualitatibus ad Beneficia requisitis, de Receptione, Juramento, & Installatione ad Munera Officiaque; cum ergò Privilegium amissum respicere possit qualitates ad Beneficia requisitas, aliæque Bonum Publicum spectantia, accedere potest, ut in probatione amissionis Privilegii vocandus & audiendus sit Procurator Regius.

Si de Privilegio Temporalis ageretur, Inquisitio faciendâ esset ab eo, qui à Rege, à quo illud emanasset, committeretur.

QUÆSTIO III.

Qualiter Innovandum sit deperditum Privilegium?

Resp. Post Inquisitionem factam à Deputato circa Privilegii jacturam, & ea, quæ in illo Continebantur, si constet de deperdito Privilegio & de contentis in eo, Inquisitor subjungit Inquisitioni judicium, declaratque, jacturam Privilegii satis probatam esse, atque offensam, hæc & alia in eo expressa fuisse, si id faciendi facultas sibi data fuerit: alioquin Delegatus, sive Papa, sive Rex hanc facit Declarationem, vel novum Privilegium veteri simile concedit. C. 12. de Privil. Formul. MARCULFI L. 1. 33. & BIGNONIUS in illam.

Questiones de Exemptionibus abrogatis per Canones Jus Commune continentes.

Restringimus has Quæstiones ad Exemptiones abrogatas à Canone Generali, quia Abrogationes factæ vel Prescriptione, vel Consuetudine, vel Canone Particulari, vix sciri possunt in Locis, ubi factæ non sunt, cæteræ verò facillimè cogniti sunt.

Quæ circa prædictas Exemptiones quæri possint, huc reduunt: An extent? Quotuplex earum genus? Cur abrogata? An abrogatio subsistat? An non abrogata approbata sint?

QUÆSTIO I.

Extant-ne Exemptiones à Canone Generali abrogatæ?

Resp. Extant plurimæ hujusmodi Exemptiones. Patet hoc ex iis, quæ dicturi sumus de Variis illarum Generibus.

QUÆSTIO II.

Quot sint Genera Exemptionum à Canone Universali abrogatarum?

Resp. Triplex est Genus. Primum earum, quæ partim abrogatæ, partim conservatæ sunt; Secundum earum, quæ omnino abrogatæ sunt post Concessionem; Tertium earum, quæ per Præventionem abrogatæ prohibitionem cum Decreto irritante.

Præcipua, quæ pertinent ad Primum Genus Exemptionum abrogatarum, collegi in *Tractatu de Vicario Generali, Tit. de Jurisdictione Episcopi à Canone Tridentino restituta circa Exemptos*, Cætera habes in Decreto LEONIS X. in CONCILIO LATERANENSI V. 1515. Sess. X. circa Exemptiones, Incipit *Regimini*. Hæc autem sunt 1. Exempti, quicumque sint, qui incorrecti remanent propter negligentiam illorum, quibus illorum Correctio demandata est, subjiciuntur Jurisdictioni Ordinariæ, si intra præfixum tempus ab Ordinario, Correctio facta non fuerit, cum hæc tamen restrictione quod Ordinarius Inquisitionem factam, & Processum debite instructum mittet ad Pontificem, ut Exemptos Reos puniat.

2. Protonotarios non deferentes habitum & Rochetum, Protonotariatus Insignia, & Officiales Sedis Apostolicæ actu Officia sua non Exercentes, judicare potest Ordinarius in Causis Criminalibus non excedentibus summam ibi præfixam.

3. Familiaritatis Litteras Habentes à Cardinalibus, qui non sunt actu Commensales, Ordinario subfunt, nisi vel propter eorum negotia ab iisdem missi fuerint, vel recreationis causâ, per tempus abfuerint.

4. Visitare potest idem Ordinarius semel per annum singula Monialium Monasteria immediatè subjecta Sedi Apostolicæ.

Secundum Genus Exemptionum, nempe omnino abrogatarum, videre est in *Concilio Constantiensi Sess. XLIII. Decreto Attendentes*, In illo abrogantur omnes Exemptiones concessæ per 40. annos elapsos à morte GREGORII XI. an. 1378. usque ad istam Sessionem, quæ est an. 1417. tam Monasteriis & Capitulis, quam Singularibus Personis. Excipiuntur, 1. Quæ toti Ordini concessæ sunt. 2. Quæ in Fundatione Monasterii, Capituli, Beneficii, concessæ. 3. Quæ ab Universitatibus vel Collegiis impetratæ. 4. Quæ per modum Confirmationis, vel Augmenti, seu Additionis factæ. 5. Quæ Auditis, quorum intererat, & Consentientibus Ordinariis, obtentæ. Revocantur & abrogantur quoque Exemptiones omnes perpetuæ, quæ per Inferiores à Papâ per idem tempus concessæ sunt.

Tertium Genus Exemptionum abrogatarum, nempe earum, quæ per Præventionem abrogatæ sunt, habes in Decreto *Regimini* supra citato V. *Concilii Lateranensis*. In illo irritas decernit Exemptiones, quæ conceduntur absque rationabili causâ, & iis, quorum interest, non Citatis. De vocandis Partibus item caverat *Concilium Constantiense*. Sess. XLIII. *Decreto supra citato*.

QUÆSTIO III.

An Abrogatio prædictarum Exemptionum vigeat adhuc?

Resp. Nullum legi Canonem, qui abrogatas has Exemptiones restituat; extare verò videntur nonnulla Exempla contraria Decreto irritanti Exemptiones concessas non Citatis, quorum intererat; Tales sunt Exemptiones concessæ quibusdam Ordinibus Regularibus post dicitum *Concilium Lateranense*. Veluti, quæ Societati Jesu, Monialibus Carmelitanis, Congregationi de Doctrinâ Christianâ, Ordini Monialium Calvariæ; Dico, illas Exemptiones videri contrarias Decreto citato, quia generale est, nec ullum Exemptionis genus exipit, undè intelligi potest tam de illis, quæ totum Ordinem respiciunt, quam de illis quæ singulares Conventus, vel Domos, vel Personas: præterea, dum agitur de Exemptione toti Ordini conferendâ, multò major est

Ratio audiendi eos, quorum interest, quia ad Plures extenditur præjudicium, nempe ad omnes Episcopos; cum in singulis Episcopatibus erigi possint Conventus Ordinis Exempti; idcirco existimo, Exemptiones prædictas includere conditionem, *Salvo Ordinariorum consensu*.

QUÆSTIO IV.

Cur Exemptiones memoratæ abrogatæ fuerint?

Resp. Causæ Abrogationis inferuntur ex duobus Decretis citatis, Hæc autem sunt, 1. Concessio facta fuerat absque iustâ causâ, Quod colligitur ex his verbis Decreti *Attendentes, pro voluntate suâ*, quibus insinuat, Pontifices illas Concedentes voluntatem suam, non rationem, secutos fuisse. 2. Concessæ fuerant propter importunitatem Petentium: id expressè habet idem Decretum. 3. Concessæ erant non Auditis, quorum intererat, ac non Consentientibus Ordinariis; Inferuntur ex eo, quod idem Decretum excipiat, conservetque nominatim Exemptiones concessas auditis, quorum intererat, & Consentientibus Ordinariis: præterea expressè in fine damnat Exemptiones aliter concedendas. 4. Exemptiones occasionem dabant liberiùs peccandi & impunè. *Vid. Decretum, Regimini*.

QUÆSTIO V.

An Quævis à CONCILIO TRIDENTINO facta Abrogatio vim suam habeat?

Resp. Abrogationes factæ à *Concilio Tridentino* circa Exemptiones Ecclesiarum Cathedralium, vires suas non habent; nam 1. extant Ecclesiæ Cathedrales etiam in Provinciis, quæ *Concilii Tridentini* Decreta omnia & singula solemniter receperunt, quæ protestatæ sunt contra Abrogationes suorum Privilegiorum, Exemptionum que; ejus generis sunt Ecclesiæ Cathedrales Provinciae Cameracensis; Illarum Protestatio habetur *CONC. Tom. XV. p. 200.* his concepta verbis, *Protestando tamen validitatem Privilegiorum nostrorum, Jurisdictionum, Exemptionum nobis firmam fore autoritate Sedis Apostolicæ, si Sanctissimus Dominus Noster Papa, nostris rationibus exhibitis, det seu Interpretationem, seu Moderationem Decretis Concilii Tridentini*.

QUÆSTIO VI.

An Exemptiones non abrogatæ à CONCILIO CONSTANTIENSI, ab eodem censentur approbatæ?

Resp. Videntur approbatæ, quia post aliarum Abrogationem, Concilium hæc addit, *Ceteris autem Exemptionibus antè obitum dicti Gregorii habitis, vel concessis, nullum volumus per hoc præjudicium generari*. Sed hæc Ratio non evincit, Concilium has Exemptiones approbasse, cum allata verba significant tantum, Concilium velle illas salvas esse, seu non abolitas, & longè abfit ab Approbatione consilium non abrogandi; eodem plane modo, quo Permissio à Tolerantiâ distat; Quod enim permittitur; approbatur: Quod verò toleratur, non approbatur; sed duntaxat saluum esse finitur usquequod possit abrogari. Præterea certum est, non potuisse Concilium approbare Exemptiones, quibus inerant vitia, propter quæ cæteras abrogabat, nempe defectum iustæ causæ, defectum Citationis eorum, quorum intererat, & Consensus Ordinariorum, qui spoliabantur jure: at verò simillimum est, inter Exemptiones antè obitum GREGORII XI. concessas, non paucas extitisse, quæ his vitiis laborabant.

SECTIO III.

Questiones nonnulla extrâ locum suum posita, præcedentium Expositoria vel Suppletoria.

QUÆSTIO I.

An qui Jurisdictionem contrâ Episcopum præscribit, non præscriptâ Territorii parte, illam ita acquirat, ut Episcopus per Præventionem illam exercere nequeat?

Quærendi causa: Quoties Territorii pars non præscribitur, Jurisdictio remanet in illo, ad quem Territorium pertinet: si ergo, non præscriptâ Territorii parte Jurisdictio præscribatur contrâ Episcopum, ita ut iste nec per Præventionem exercere valeat, sequitur, quod ex suppositione Jurisdictionem habeat, cum locus, in quo exercenda est, sibi subesse supponatur, aliunde verò

Jurisdic-

Jurisdictione careat, cum illam etiam per Præventionem exercere nequeat.

Respondetur, totam alicujus Loci Jurisdictionem Spiritualem præscribi non posse, quin præscribatur Territorii pars, in quo existit, ita ut illam ex Præventionem exercendi facultas non remaneat penes illum, ad quem antea pertinebat, alioquin in eodem Loco Duo Capita forent nequaquam sibi Subordinata: Partem verò Jurisdictionis posse præscribi, Territorii parte non præscripta; non enim repugnat certam Jurisdictionis partem ab uno possideri, aliam verò ab alio, cum in eodem Districtu diversæ Personæ circa diversas res Jurisdictione potiantur; præterea id clarè demonstrant. C. 15. & 18. *De Præscript.* in quibus Jurisdictionis pars Jure Communi adjudicatur Episcopo, Præscriptionis autem Jure alia pars Abbati tribuitur in eodem Territorio.

QUÆSTIO II.

Queritur, An in Corpore Juris Canonici mentio fiat de Exemptis nullius Diocæseos, an saltem de iis sermonem faciat Concilium Tridentinum?

Ad Primum Respondetur, de hujusmodi Exemptis ne verbum quidem haberi in toto Juris Corpore.

Ad Secundum Respondetur, CONCILIIUM TRIDENTINUM loqui de Exemptis nullius Diocæsis, C. 10. Sess. XXIII. C. 2. Sess. V. *De Ref. S. id verò*, in quo de Monasteriis, quæ, etsi intra Diocæsim sint, nullius esse Diocæsis non desinunt, quia non à Jurisdictione solum, sed à Situ libera sunt; & §. *Si qua verò*, in quo Concilium loquitur de Monasteriis nullius Diocæsis existentibus, quia revera intra nullam sita sunt.

Circà quod notandum, Locorum nullius Diocæsis duplex genus esse; Aliud nempe illorum, quæ ad nullam unquam Diocæsim pertinere, qualia, quæ à Paganis aliisque Inhæditibus possessa, ad Fidem à Monachis Episcopo nulli Subditis conversa, iisque relicta, vel nonnulla Insulæ Monachis eadem similivè de causâ concessa: qualia etiam, quæ extrâ Fines cujusvis Diocæsis in Episcopatum erectione relicta, vel in Confinibus alicujus sita, Exemptione extrâ Fines constituta sunt. Aliud Locorum nullius Diocæsis genus est, illorum, quæ intrâ alicujus Diocæsis, vel initio vel successu temporis comprehensa ita ab Episcopo exemit Papa, ut etiam inter ipsius Diocæseos Membra recenserentur noluerit dicique ad illam pertinere.

QUÆSTIO III.

Queritur, an in Jure de Exemptis, qui Jurisdictionem habeant Episcopalem, vel saltem in CONCILIO TRIDENTINO sermo fiat?

Ad Primum Respondetur, Textus omnes, qui loquuntur de Monasteriis vel Abbatibus, quæ Jura Episcopalia, vel omnia, vel illorum partem, præscriperant, de Exemptis, qui Jurisdictionem Episcopalem vel in toto, vel in parte habent, mentionem facere; Tales autem C. 15. 18. *De Præscript.* C. 3. *De in integrum Restitut.*

Idem dicendum de Textibus, qui loquuntur de Regularibus Ecclesiis pleno jure Possidentibus; Tales sunt C. 13. *de Sent. & Re Jud.* C. 31. *De Prab.* C. 3. *De Privil.* §. 2. C. 3. *De Privileg. in VI.* quod in §. *nec eis licitum.* de Abbatibus.

Ad Secundum Respondetur, CONCILIIUM TRIDENTINUM C. 11. Sess. XXV. de Regularibus, expressè loqui de Abbatibus ac aliis Superioribus Regularibus, qui Jurisdictionem Episcopalem habent.

QUÆSTIO IV.

Queritur, An Exemptio, quæ Quis immediatè Sedi Apostolicæ subest, memoretur in Jure & in CONCILIO TRIDENTINO?

Respondetur 1. Apud GRATIANUM memorari duobus locis, nempe C. 52. CAUS. XVI. QUÆST. I. in quo primùm eximit PELAGIUS, deindè GREGORIUS Episcopum à Jurisdictione sui Metropolitanæ, illumque Papæ immediatè subijciunt; & C. 18. CAUS. XVIII. QUÆST. II. in quo Exemptionem hujusmodi in Abbatibus damnare videtur PASCHALIS II. dum ait, *Abbatibus, qui neque sub Episcopo, neque sub Metropolitanæ, neque sub Primatè, neque sub Patriarchâ sunt, nullus prorsus Episcoporum Episcopalia administret.* Cum enim se nulli Episcopo omnino subesse profiteantur, consequens est, ut nullus

Tom. I.

Episcoporum, quæ sua sunt, eis tanquàm Extraneis largiantur. Sed verisimiliter loquitur de Exemptione usurparatâ.

2. Apud GREGORIUM IX. iterùm atque iterùm de Exemptione hujusmodi fieri mentionem, hujusque rei testes esse. C. 4. *De Confirm. utili* C. 2. *De Capel. Monachorum.* C. 8. 12. 13. 16. 17. *De Privil.* C. 7. 8. *De Statu Monach.* C. 7. *De Consuet.* C. 5. *De Arbitris.*

3. Apud BONIFACIUM C. 4. 10. *De Privil.* ex quorum priore colligi posse videtur, Exemptorum nomine intelligi, qui ab Ordinarij Jurisdictione liberi Summo Pontifici immediatè subsunt, cum ibidem ALEXANDER IV. hujusmodi Exemptos simpliciter Exemptos vocet, dum ait: *Exempti autem sine Nostrâ Licentiâ Oratoria non constituant.*

4. Apud CLEMENTEM V. *Clem. 2. De Statu Monachor.* ex quâ inferre licet, Exemptarum Monialium duplex fuisse genus, nempe alias, quæ Sedi Apostolicæ immediatè suberant; alias verò, quæ nec Papæ, nec Ordinario proximè subijciebantur, sed vel Archiepiscopo, vel Primati vel Regularibus ejusdem Ordinis.

Posterioris Monialium generis plura præbet exempla Gallia, cum Carmelitana, Calvariana, Benedictinæ nonnulla, nec Papæ, nec Ordinario, sed aliis Superioribus tam Secularibus, quàm Regularibus, quos sibi eligunt, proximè subsint. In EXTRAVAGANTIBUS COMMUNIBUS C. 1. *De Privileg.* C. 9. *De Prab.*

QUÆSTIO V.

Queritur, An, & in Quo differat Monialium Exemptio à Monachorum Exemptione?

Respondetur, in nonnullis certè differre, eaque esse non alia, quàm ista. 1. Quæcunque Monialium Monasteria Sedi Apostolicæ immediatè Subjecta visitari ab Ordinario possunt, tanquàm Sedis Apostolicæ Delegato. *Clem. 2. De Statu Monach.* 2. Eadem Monasteria ab Episcopo tanquàm ejusdem Sedis Delegato gubernanda esse, constituitur. C. 9. Sess. XXV. *De Regular.* 3. Circà Monialium Exemptarum Clausuram Episcopo facultas datur, illam restituendi, ubi violata est, conservandi, ubi inviolata est, Inobedientes & Contradictores per Censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas compescendi, eaque omnia Apostolicâ autoritate faciendi. 4. Nullum Monialium Monasterium Romæ Situm, Titulo cujusvis Cardinalis subest C. 2. *De Capel. Monachor.* Ex his autem Articulis ergà Monachos nullus locum habet.

Articulus alius extat, in quo Moniales Exemptæ à Monachis itidem Exemptis differre videntur, nempe in eo, quòd Moniales sint, quæ nec Papæ, nec Ordinario immediatè subsint, sed aliis; at in hoc non differunt cum C. 7. *de Statu Monach.* mentionem faciat de Monachis, qui per Visitatores à Capitulis Generalibus Deputatos gubernantur, corrigunturque.

Aliud quoque videtur esse discrimen inter Moniales Exemptas & Monachos Exemptos, in eo scilicet, quòd illarum Monasteria, cum non dependant alia ab aliis, peculiari Singula egent Exemptione. Monasteriis verò Monachorum ob contrariam rationem Generalis Exemptio sufficiat: at falsum, utrosque inter hoc esse discrimen, cum de Monasteriis Monachorum, quæ ab aliis alia invicem non dependent mentio fiat in C. 7. *de Statu Monachor.* præterea, ut Generalis Exemptio Monasteriis sufficiat, non requiritur, ut alia aliis subsint, sed satis, ut ejusdem sint Ordinis, vel Congregationis.

Notandum circà Clausuram, quòd Jure Communi Moniales semper Subjectæ fuerunt Episcopo, saltem ut Sedis Apostolicæ Delegato, nec ullum extat peculiare cuiquam illarum Congregationi, vel Monasterio Privilegium in Corpore Juris clausum; cum in toto Juris Corpore, junctoque Concilio Tridentino, duo sint Textus tantum, qui de Clausurâ loquantur, nempe *Caput Unicum, de Statu Regul. in VI.* & C. 5. Sess. XXV. *de Regular.* In utroque autem, Episcopo quoad Clausuram subijciuntur Moniales, aut ut Ordinario, aut ut Sedi Apostolicæ Delegato.

QUÆSTIO VI.

Queritur, An Prælati, cui Exemptus immediatè subijcitur, quam haberet Ordinarius, in illum habeat Jurisdictionem?

Respondetur, id ita esse, variis ex Juris Canonibus colligi; nam 1. *C. 44. de Elect.* docet, Exemptos immediate Sedi Apostolicæ Subjectos teneri Confirmationem petere ab illâ Sede, sicut peteret ab Ordinario suo.

2. *C. 7. de Consuetud.* ostendit, Exemptum Dignitati renuntiare non posse sine Papæ Licentiâ, sicut non posset, non permittere Ordinario.

QUÆSTIO VII.

Queritur, An Prælati Exempti Proximo illum corrigere negligente, Ordinarius istius negligentiam supplere possit?

Quærendi causa. In Exempti commodum datur Exemptio, cessare ergo debet, quando id illius exposcit utilitas.

Respondetur, quosdam Juris Textus affirmativæ sententiæ favere: nam in *C. 6. de Offic. Ordin.* docetur, Delegati desidiam in Appellationis Causâ ab Episcopo suppleri posse. Appellans autem inter Exemptos quoad aliquam partem connumerari potest.

C. 7. Eod. Tit. permittit Archiepiscopo Austiano, ut, si Regularium Vagantium, propriumque Habentium, Prælati ab ipso commoniti ad Monasteria revocare, proprium abdicare, illos compellere neglexerint, per Suspensionem Beneficii Officii que ipse compellat. Istud autem Caput de omnibus Provinciæ Austrianæ Regularibus indistinctè loquitur, inter quos non fuisse nonnullos Exemptos credere fas non est.

C. 19. Eod. Tit. GREGORIUS IX. Episcopum vituperans, quod Exemptos correxisset, quanguam illos corrigere Abbas paratus esset, insinuat, illum vituperandum non futurum fuisse, si Correctionem Abbas neglexisset.

Eidem sententiæ favet CONCILIUM TRIDENTINUM. *C. 8. Sess. XXI. de Ref.* quod Episcopis visitare permittit Commendata Monasteria, in quibus viget Regulæ Observantia, si moniti Prælati Regulares intra sex menses non visitent.

QUÆSTIO VIII.

Queritur, An ex quo alicui jure pleno subjecta est Ecclesia, omni Episcopali Jure gaudeat?

Quærendi causa: Circa rem habere plenum jus, & habere totum jus, idem esse videtur.

Respondetur 1. fieri non posse, ut cuicumque pleno jure subest Ecclesia, quolibet Episcopi Jure in illâ potiat, cum sint Jura non pauca, quorum soli Episcopi capaces sunt, alii autem, quam Episcopi, Ecclesias pleno jure possidere possunt.

2. Jura Episcopalia duplicis esse generis; Alia nempe sunt Personalia, atque idè per alios exerceri nequeunt: tale est jus solemniter benedicendi Populum post Missarum Solemnia, Vespertinas, & Matutinas, vel per vias & plateas; Alia non Personalia, quæ per alios exerceri possunt, talia sunt Tonfuræ, Christmatis Distributio, aliaque similia, de quibus. *C. 13. de Sent. & Re Jud.*

Prioris generis Jura non competunt cuicumque Ecclesias pleno jure Possidenti; idcirco Populum solemniter benedicendi facultas ad Abbates pleno jure Ecclesias Possidentes, sine speciali Privilegio, non pertinet. *C. 3. De Privileg. in VI.* quin imò ad priorem prædicti juris partem Privilegium istud restringitur ibidem, nempe ad benedicendum in Ecclesiâ.

Posterioris verò generis Jura cuique Ecclesias pleno jure Possidenti pertinere possunt, idque docet. *C. 13. De Sent. & Re Judicata.*

QUÆSTIO IX.

Queritur, An, per Libertatem alicui Ordini, vel Monasterio, vel Capitulo in Exemptionis Privilegio concessam, absoluta Exemptio intelligatur?

Quærendi causa: Libertas duplex, perfecta & imperfecta, de utraque ergo Privilegium intelligi potest.

Respondetur, ex variis Juris locis colligi, per Libertatem, absolutam Exemptionem non intelligi, nam 1. *C. 5. De Excess. Præl.* ex quo nascitur difficultas, agnoscit, quod Cistercienses, quibus concessam dicit Libertatem ab ALEXANDRO III. illisque Prædecesso-

ribus, Episcopo obedientiam debeant. 2. *C. 43. De Simon.* ex HONORIO III. desumptum, idem agnoscit, referendo Juramentum ab Abbatibus Cisterciensibus Episcopo præstari solitum, in quo inter alia promittebant Abbates Subjectionem, Obedientiam, Reverentiam secundum Regulam S. Benedicti. 3. *C. 1. De Supplend. negl. Præl.* ostendit, Abbates Cistercienses Episcopo Diocesano quoad Benedictionem recipendam subijci; Ab ALEXANDRO III. desumitur hoc Caput, qui Ordinem Cisterciensem à Prædecessoribus suis liberum factum supra dixit. 4. *C. 7. De Privileg.* docet, eos, qui libertate donantur, plus minusve libertatis habere pro tenore Privilegiorum.

QUÆSTIO X.

An sit aliquod Privilegium Ecclesiasticum, quod amitti nequeat?

Omnia hujusmodi Privilegia, ad quatuor genera reducuntur; nempe, 1. Canonis, *Si quis suadente*, quo excommunicantur, ipso facto, qui in Ecclesiasticos sive Sæculares, sive Regulares violentas manus temerè injiciunt, 2. Fori, quo iidem eximuntur à Jurisdictione Judicis Sæcularis, 3. Rerum, sèd Bonorum, quo illa ab oneribus, quibus subsunt Bona Sæcularia, eximuntur. 4. Locorum, quo à pœnis liberantur Rei ad illa Confugientes.

Hoc posito, *Queritur*, an inter illa aliquod sit, quod amitti non possit? Quæstio hæc sigillatim variis in locis hujus Operis decisa est affirmativè, ostensumque, hæc Privilegia esse ab Humano Jure introducta, idèoque, ab eodem aboleri posse, Primum à Jure Ecclesiastico merè Positivo; cætera à Principibus concessa, proindeque ab iisdem revocari posse: vel minus post stabilitam hanc Sententiam, meliori modo, quo fieri potuit, Sententiæ contraria, quæ videtur esse ferè communis Canonistarum, existimantium tria postrema Juris Divini esse, explosa est. Ut autem Lector hujus Decisionis hæc illucque dispersa moneatur, totaque insimul habeatur, hanc Quæstionem proponendam duximus; necessarium quoque visum est indicare loca præcipua, in quibus hæc de re actum est; sunt autem 1. *Tractatus de Censuris*, ubi fufissimè explicatus est citatus Canon. 2. *Tractatus de Judiciis*, ubi probatum est Exemptionem Ecclesiasticorum à Foro Sæculari merum, esse beneficium Principum, tam quoad Civilia Negotia, quam quoad Crimina. 3. *Tractatus de Immunitatibus*, ubi de illâ, quæ ad Res pertinet, & de illâ, quæ versatur circa Loca; De his singulis Privilegiis egerunt præter GERMONIUM Taurinensem Archidiaconum, qui tres Libros de prædicta Immunitate triplici composuit amplissimos, FAGNANUS, & GONZALEZ, idque variis in locis, illaque, is præter Primum, Juri Divino ascribit, idèoque illa amitti non posse, saltem quoad maximam illorum partem.

QUÆSTIO XI.

Queritur, An sint, qui Jurisdictioni Episcopi non subsint in Judiciis ad Doctrinam pertinentibus: ita ut sibi liceat judicare falsum, quod verum Episcopus declaravit, vel falsum dicere, quod verum Episcopus judicavit; accipere Opus aliquod ab Episcopo non probatum pro Normâ docendi ac judicandi de veritate vel falsitate Doctrinæ, in solvendis dubiis circa Doctrinam propositis?

Quærendi causa. Academia Theologica jactitant sese ab Apostolicâ Sede institutas, suumque Cancellarium, qui ad gradum Doctorem admittit, id facere, ut Delegatum ejusdem Sedis, idèoque, dum benedicit Doctores, illis declarat, se illis concedere licentiam docendi ubicunque Terrarum, quam profectò dare non posset, nisi ab eo, cujus Potestas per totum Orbem Christianum extenditur, auctoritatem suam teneret.

Hinc autem sequi videtur, Academiâ istas in Judiciis circa Doctrinam non subesse Episcopo, proindeque posse in Re Doctrinam aliquid sentire & docere, quam ipse Episcopus sentiat, doceatque.

Respondeo, eâ non obstantè dubitandi ratione, dicendum, quod nulla sit circa Doctrinam Exemptio ab Episcopi Jurisdictione; id patet ex Decretis CONCILII TRIDENTINI: Præcipiunt enim, ut Exempti circa Prædicationem, circa Lektionen Theologicas, circa Libro-

rum

rum Censuram, nec non eorum Approbationem, Episcopis pareant. *SESS. IV. C. Unico. SESS. V. C. 1. & 2. SESS. XXIV. C. 4.* In his Decretis Concilium expresse meminit Regularium, quorum maxima Pars ab Episcopi Jurisdictione eximitur. Notandum obiter, Concilium Academiæ Theologicæ Episcopo ita Subjectas velle, ut veter, ne quis in iis Theologiam legat, nisi ab Episcopo ad id probatus. Idem patet Edictis Regiis, nempe inter alia *Art. 30. EDICTI 1695. circa Jurisdictionem Ecclesiasticam.* Idem inferre est ex Litteris Patentibus circa Publicationem Constitutionis *Vineam Domini Saboth. 1705.* ac Constitutionis *Unigenitus* an. 1714. hinc facilis solutio rationis oppositæ, siquidem patet, Potestatem Academiæ circa Doctrinam subesse Potestati Episcopali, Clave non errante.

QUÆSTIO XII.

Queritur, An Actus, quo deliberatur ab Academiâ Theologicâ, an hoc illud-vè Opus recipiendum sit pro Norma docendi, sit Actus Jurisdictionis?

Videtur, quòd hic Actus ad Jurisdictionem non spectet, cum nihil aliud esse appareat, quàm Examinatio, an dignum sit, ut habeatur pro Normâ docendi & judicari possit ab Academiâ de hoc dubio, absque Jurisdictione, eodem planè modo, ac de illo judicat Doctor privatus.

Contrarium tamen *Tenendum* sentio, quia finis proximus illius Deliberationis est, ut ipsa Academia sibi Legem statuat stricte servandam, sequendi Doctrinam in Opere contentam, tam in disputando circa Res Theologicas, quàm in decidendo proposita dubia, Lex autem non conditur absque Jurisdictione.

Hanc Resolutionem confirmat *Canon 3. DIST. IV.* in quo *S. Augustinus* comparat Judicium, quo habita Deliberatione judicatur, aliquid in Legem statuendum vel accipiendum, cum Judicio, quo juxta illud jam pro Lege receptum, judicatur. Hinc autem sequitur, quòd sicut Judicium Posterius, est Actus Jurisdictionis, idem quoque de Priori dicendum sit. Hinc ruit allata Comparatio judicii Doctoris Privati cum judicio Academiæ, cum proprie loquendo nemo possit habere jurisdictionem in se ipsum.

SECTIO IV.

Regule circa Exemptiones. Et primò, de Exemptione circa Visitationem.

REGULA I.

Ex corrigendi jure nascitur visitandi jus, medium enim ad Correctionem aptissimum Visitatio, Correctio verò Visitationis potissimus finis.

Hinc in Jure Visitatio & Correctio, tanquam quæ separari non debeant conjungi solent; Correctio præcipitur aut permittitur, quoties Visitatio præcipitur, aut, cui de Jure pertinet, permittitur. Hujus Conjunctionis testimonia habes *C. 7. 8. De Statu Monach. Clem. 2. Eod. Tit. C. 3. 4. SESS. VI. De Ref. C. 11. SESS. XXV. De Regul.* Hinc Visitatio ejusdem utilitatis, necessitatis-vè est, ac Correctio; hinc, sicut Correctio à Subdito contra Prælatum præscribi non potest, ita nec Visitatio; & sicut Prælatus contra Prælatum corrigendi Subditos alienos jus præscribere potest, ita & visitandi jus alienos Subditos.

Hinc, sicut in Correctoriis, Appellatio Sententiæ effectum non suspendit, ita quæ in Visitatione statuuntur Appellatione non suspenduntur.

Hinc, cuius est corrigere, ejus est & visitare.

Hinc Juris Textus, quibus alicui vindicatur corrigendi facultas, eidem visitandi potestatem tribuunt.

Hinc, qui præscribit jus corrigendi, visitandi jus etiam præscribit.

Sed ne, quæ dicta sunt, errandi occasio sint, Notandum, corrigendi jus alicui competere posse Lege Divinâ & Lege Humanâ: Priori modo, pertinere ad Prælatum, inter quem & Subditos Divina est Subordinatio; Posteriori, spectare ad Prælatum, qui aliis Humano Jure tantum præest. Contra Legem Divinam præscribi non posse; Contra Humanam posse.

Tom. I.

Hinc cum Illi, qui à Spiritu Sancto positi regere Ecclesiam Dei, Jure Divino Regendis præsent, oportet ut saltem Episcopi, qui inter illos præcipui sunt, Divinâ Lege corrigendi jus habeant, atque ideò, ut contra Episcopum ipsius Grex à Correctione Exemptionem præscribere nequeat; cum verò Metropolitanus Episcopus non præsit nisi Lege Humanâ, oportet, ut Episcopi contra Metropolitanum ab istius Correctione Immunitatem Præscriptione acquirere possint.

Quod de Metropolitanis dictum est, ad Primates, Patriarchas similesque Prælatos Constitutione Humana Infitutos extendendum.

Hinc malè discurreret, qui diceret, contra Metropolitanos à Visitatione Libertatem præscriperunt Episcopi. Episcoporum ergò Subditi contra ipsos eandem Libertatem præscribere possent.

Hinc, cum Humanâ tantum Lege fiat, ut talis Grex tali Pastori adunetur, subjiciaturque, Lex verò Divina præcipiat, ut quilibet Grex cuidam sublit Pastori; oportet, ut talis Grex Exemptionem à Visitatione talis Pastoris præscribere possit; Libertatem verò à Visitatione cujusvis præscribere nequeat.

Quæ de Visitatione hæc dicta sunt, omnium circa illam Canonum fundamenta sunt, idcirco illorum, qui de Exemptione à Visitatione loquuntur, Collectioni præmitti debuerunt, ut sanius judicare liceat, quæ circa Visitationem Exemptio concedi possit, vel non possit.

REGULA II.

A Visitatione, quæ nec à Jure præscripta, nec permissa, vel quæ præcepta in Desuetudinem abiit, nulla est proprie dicta Exemptio.

Hinc, cum Primati vel Patriarchæ Canones nunquam præceperint, nec permiserint, ut Districtus suos visitarent, nullus proprie dici potest ab illorum Visitatione Exemptus.

Hinc quoque, cum Canones Metropolitanis præcipientes ut Provinciam suam visitet, jamdiu obsoleverint, ab illius Visitatione, quis ineptè diceretur Exemptus.

REGULA III.

Nemini unquam à Jure indultum est, ut à nullo Prælato visitetur; imò, ne id fiat, non unus Canon prohibet.

Prohibitio, de qua loquitur Regula, colligitur ex *C. 8. DIST. XCIII. C. 18. CAUS. XVIII. QUÆST. II. C. 12. 16. De Præscript. C. 7. De Statu Monach. Clem. 2. Eod. Tit.* eaque iustissima est, nam Acephalus foret, qui Visitatore careret, indignus esset, quibus egeret, Pastoris auxiliis, Subditus non haberet, cui obediret, nec Ovis, qui illam Esurientem pasceret, Deviantem reduceret, Infirmam curaret: quantumvis Quis Exemptus sit, Visitationi Ordinarii tanquam Sedis Apostolicæ Delegati, vel illorum, qui sibi maxime præsent, subjicitur: demùm, ne quis sine Visitatore sit, Abbates, Prioresque, qui proprios non habent Abbates, celebrare Capitula Generalia tenentur, in quibus Visitatores sibi eligant. *C. 7. de Statu Monach.*

REGULA IV.

Ex eo, quòd alicui dentur peculiare Visitatores, non eximitur ab Ordinarii Visitatione.

Colligitur ex *C. 7. de Statu Monach.* In illo enim additâ Clausulâ, *Salvo jure Diœcesanorum*, illis conservatur visitandi jus ergà illos, quibus peculiare dantur Visitatores; *TANCREDUS* in illud *C. sic illud interpretatur in Notis suis in 4. Collect.*

Circâ quod Notandum, tunc temporis, nempe sub *INNOCENTIO III. Pontifice* extitisse Abbates, Prioresque, in Congregatione non positos, quique ideò Capitulum Generale celebrare non consueverant; inter illos autem fuisse, qui Sedi Apostolicæ immediatè suberant, alios verò, qui Episcopo Subjecti remanserant: tam Exemptos, quàm non Exemptos, simul convenire debuisse, & in Capitulo Generali Visitatores eligere, qui vice Papæ, illos visitarent & corrigerent, eâ tamen lege, ut Deponendi Episcopo denuntiarentur, ut illos deponi curaret, quo illud Negligente, ad Sedem

Apostolicam referenda res erat; propter Exemptos Visitatoribus suas vices committere debuisset, & propter non Exemptos Depositionem vel Depositionis curam Episcopo fuisse remittendas. HONORIUM verò III. C. *sequenti*, circa Depositionis negotium, Exemptos à non Exemptis distinxisse: Priorum Depositionem quovis casu Sedi Apostolica reservasse; Posteriorum Episcopo dimisisse.

REGULA V.

Clementina 2. de statu Monach. antiquior nullus Textus est, qui de Exemptione à Visitatione Episcopi mentionem expressam faciat.

REGULA VI.

Eadem Clementina insinuat, à Visitatione Episcopi Libertatem coepisse cum absolutà ab ejusdem Jurisdictione Exemptione, quâ, qui potiuntur, soli sunt, qui dici possint absolutè Exempti, ideòque longè antea, confusè saltem illius Canones meminisse.

Tancredus in C. nihil. de Elect. vocem, *Exemptus* sumit absolutè. Idem facit *Summarium C. Grave. De Off. Ordin.*

REGULÆ FUNDAMENTUM. CLEMENS V. Distinguens Monialium Monasteria in Exempta & non Exempta, præcipit, Priora visitari ab Episcopo tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, si huic Sedi immediatè subsint; fin autem, ab iis, quibus proximè subjiciuntur, Posteriora verò ab Episcopo, ut Episcopo: Quâ Distinctione ostendit, Exemptorum nomine intelligendos, qui ab Episcopi Jurisdictione omninò liberi facti sunt; undè sequitur, quòd, cum longè antea Canones de absolutà Episcopi Jurisdictionis Libertate loquantur, Exemptionis à Visitatione Episcopi confusè saltem multò antè CLEMENTEM V. mentionem fecerint.

Textuum autem Juris Canonici, qui absolutà Exemptionis ab Episcopi Jurisdictione meminere, antiquissimi videntur, qui ex Epistolis ALEXANDRI III. desumpti sunt, quales inter alios C. 3. *de Privileg.* in quo de abusu à Fratibus Templi & Hospitalis, aliisque Religiosis ab Episcopi Jurisdictione Exemptis ratione hujus Exemptionis commissio. §. 2. *Eod. Cap.* In quo mentio fit de Ecclesiis pleno jure possessis ab hujusmodi Exemptis, Ecclesiæ autem istæ ab Episcopi Jurisdictione omninò liberæ sunt. §. 4. *Eod. Cap.* In quo de Confratribus Regularibus in proprietatibus suis Remanentibus, dicitur Episcopo Subjectos remanere, quia Ordinum prædictorum Membra non sunt. C. 8. In quo docet, malè concludi, quem Ecclesiæ Romanæ immediatè subesse ex eo, quòd illi Sensum solvat, cum sicut non omnes Ecclesiæ, quæ Sedi Apostolicæ proximè subsunt, eidem Sedi solvant Censum, ita nec omnes, quæ illi Censum solvunt, ad illam immediatè pertinent. INNOCENTIUS III. In *Cap. 17. De Privileg.* de concessâ Exemptione absolutâ Cænobio Evasenensi in Diocesi Wigornienfi à CONSTANTINO ad Pontificatum electo an. 707. mentionem facit.

Idem INNOCENTIUS. In *Cap. 4. De Confirm.* similis Exemptionis concessæ ab AGAPETO Monasterio de Gandafen in Diocesi Hildesemensi meminit. AGAPETUS autem *Junior* an. 946. ad Pontificatum promotus est, *Senior* verò an. 534.

Quod in hac Regula VI. dictum de absolutâ Exemptione, explicandum juxta Questionem VIII. earum, quæ extrà locum suum posita sunt.

REGULA VII.

Antè & post Exemptiones quoad Spiritualia Sæculo VI. Monasteriis concessas, complures sunt Juris Textus, qui Episcopi Visitationi Monasteria subjiciunt, vel Subjecta supponunt, declarant, attestantur.

Textus, qui rem probant, hi esse videntur 1. C. 16. CAUS. XVIII. QUÆST. II. Desumitur ex *Concilio Arrelianense* celebrato an. 511. in quo Abbates dicuntur esse in Potestate Episcoporum atque ab iis corrigendi, si quid extrà Regulam suam faciant, Visitatio autem ad Corrigendos notitiam, Correctionemque, necessaria est.

2. *Caput 29. ibidem* relatum, ex eodemque Concilio desumptum, quòd Episcopis præcipitur, ut non semel,

sed sæpiùs in anno visitent Monasteria Monachorum, ut, si aliquid corrigendum fuerit, corrigant.

3. C. 10. CAUS. X. QUÆST. I. è *Concilio Tarraconense* an. 516. celebrato desumptum; in hoc enim Concilio Episcopo præcipitur, ut annuis vicibus Dioceses visitet, Ecclesiæque Destitutas vel Dirutas reparari procuret, ideòque, cum Monasteria sint Diocesum Membra, illorumque Ecclesiæ inter illas, quæ ad Diocesim pertinent, recenseantur, hæc inter visitanda, comprehendi Monasteria dubium non est.

4. C. 17. *Ead. CAUS. & QUÆST.* in quo *Concilium Arrelianense* an. 554. constituit, ut Monasteria, vel Monachorum Disciplina, ad eum Episcopum pertineant, in cuius Territorio sita sunt. Hæc autem Disciplina vix manuteneri potest, sine Visitatione.

5. C. 28. CAUS. XVIII. QUÆST. II. in quo GREGORIUS an. 598. ait visitandi, exhortandique ergò ad Monasterium, quotiès placuerit, ab Antifite Civitatis accedatur.

6. C. 1. *Ead. CAUS. & QUÆST.* in quo *Concilium Toletanum* IV. an. 633. Abbates Episcopi Correctioni subjicit.

7. C. 9. CAUS. X. QUÆST. I. in quo *Concilium Triburienense* an. 895. Episcoporum negligentiam circa visitandos Greges, avaritiamque reprehendit; Negligentiam, quia non visitabant, cum possent; Avaritiam, quia Visitationis Procuraciones exigebant, eosque hortatur, ut Sollicitiores sint. Cum autem Monasteria Procuracioni solvendæ obnoxia sint, ut citanda mox Capita monstrabunt, ea in hoc Textu comprehendi verosimile est.

8. C. 14. *de Cens.* in quo LUCIUS III. an. 1181. declarat, Monasteria Bononiæ, sicut & cætera Provincia Ravennatenfis Archiepiscopi, Procuraciones ratione Visitationis debitas isti solvere teneri.

9. C. 21. *Eod. Tit.* in quo INNOCENTIUS III. an. 1212. ait, Monasterium Sancti Stephani, cui omnia Temporalia Jura remiserat, teneri tamen ad Episcopum procurandum ratione Visitationis, idque moderatè, & bis in anno, modò duplicem Visitationem necessitas postulet.

10. C. 16. *De Prescript.* in hoc INNOCENTIUS III. eodem anno Monasterium S. Maglorii ad procurandum Archiepiscopum Senonensem illud visitantem condemnat, declaratque per longissimum tempus Procuracionem non solvendo, illam, sicut nec Visitationem, contrà suum Archiepiscopum præscribere non potuisse.

11. *Cap. 17. De Offic. Ordinari.* in quo HONORIUS III. ann. 1220. prohibet Archiepiscopo Remensi, ne Monasterium S. Remigii Visitans, secum Sæculares introducat, qui Dissolutionis materiam subministrare possent.

Circà Citatos Textus notandum, illis adjici posse, quoad Sæcula Quartum præcedentia, quoscunque Canones, qui Episcoporum in Monasteria Jurisdictionem testantur; quales inter alios C. 11. CAUS. XVIII. QUÆST. II. in quo *Concilium Carthagenense* IV. ann. 398. præcipit, ut qui Sacerdos Religiosis Fœminis præponendus est, ab Episcopo Loci comprobetur. C. 10. *Ead. CAUS. & QUÆST.* in quo *Concilium Calcedonense* an. 451. contrà Monachos Episcopo Inobedientes Excommunicationem ferendam decernit. C. 17. CAUS. XVI. QUÆST. I. in quo *Idem Concilium* jubet, ut Monachi absque Episcopi licentiâ Vagantes ad repetenda Monasteria cogantur, C. 12. *Ead. CAUS. & QUÆST.* in quo *Idem Concilium* ait, Episcopum debere Monasteriis curam sollicitudinemque exhibere: hos autem adduci posse, quia evidenter ostendunt Monasteria visitandi jus ad Episcopum pertinere, cum inter præcipuas Jurisdictionis Episcopalis Partes numeretur.

Notandum quoque Textuum citatorum alios desumpti ex Conciliis, quæ vel in Bithyniâ, vel in Africâ, vel in Galliâ, vel in Hispaniâ, vel in Germaniâ celebrata sunt; alios ex Epistolis Pontificum Italiani respicientibus: undè patet, potissimas Ecclesias probasse, Monasteria ab Episcopis visitari.

Notandum, Epistolas, ex quibus desumpti sunt nonnulli ex Citatis Textibus, scriptas esse XII. & XIII. Sæculo, quibus Regularibus maximè factum est.

REGULA VIII.

Circà Subditorum Visitationem, quæ Episcopi ut Ordinarii non possunt, tanquam Sedis Apostolicæ Delegati possunt.

Hinc nulla impedit Exemptio, ne præcipiant ac exequantur, C. 10. Sess. XXIV. de Reform. quæ ad illorum Correctionem necessaria existimant.

Quæri potest, Quales sint illi Subditi, de quibus hic Concilium? Respondetur oportere, ut de Subditis, qui plenè Exempti non sunt, loquatur, cum isti propriè Subditi non sint, pluresque ex istis ab Episcopi Visitatione subtrahat; Quòd si de istis, ut de aliis, loquatur, dicendum, hic Regulam Concilium constituere, alibi Exceptiones ponere.

REGULA IX.

Ecclesiarum Cathedralium, aliarumque Majorum, nec non Personarum, quibus constant illarum Capitula, Exemptio abrogata est à CONCILIO TRIDENTINO quoad Visitationem, sicut & quoad Correctionem.

C. 4. Sess. VI. de Ref.

REGULA X.

Idem dicendum quoad Capitula Ecclesiarum Collegialium.

C. 6. Sess. XXV. de Ref.

REGULA XI.

Idem dicendum de quibuscunque Beneficiis Commendatis, in quibus non viget Regularis Observantia; quoad verò illa, in quibus viget, si Superiores moniti, intra sex menses nec visitaverint, nec correxerint, Regularium negligentiam supplere potest & debet.

C. 8. Sess. XXI. de Ref.

REGULA XII.

Idem dicendum de quavis Ecclesia Sæculari nullius Diocesis.

C. 9. Sess. XXIV. de Ref.

REGULA XIII.

Idem dicendum de quovis Clerico Sæculari personaliter Exempto.

C. 3. Sess. VI. de Ref. C. 14. Sess. XIV. de Ref. S. Nec quævis.

REGULA XIV.

Idem de quolibet Regulari extrà Monasterium Degenti, & Delinquenti. *Ibidem.*

REGULA XV.

Idem dicendum de Hospitalibus, Collegiis, Confraternitatibus, Scholis nuncupatis, nisi sub immediatâ Regum Protectione sint.

C. 8. Sess. XXII. de Ref.

REGULA XVI.

Moniales quæcunque Episcopi Visitationi subfunt, exceptis his, quæ à Deputatis in Capitulis, Generalibus, vel ab aliis Regularibus reguntur.

C. 9. Sess. XXV. De Regular. Clem. 2. De Statu Mon.

Restrinxisse Clementinam Concilium Tridentinum videtur; cum Clementina de proximis Monialium Prælati indistinctè loquatur, Concilium verò de solis Regularibus; hinc colligi posset, Moniales, quibus Sæculares Clerici præfunt, juxtâ Concilium Tridentinum Episcopi Visitationi subesse debere, sed certa non esset hæc consequentia, cum potuerit loqui de solis Regularibus Monialium Prælati, quia alios tunc habere non solebant.

REGULA XVII.

Recipiendæ à Monialibus, antè Susceptionem habitus, & antè Professionem ab Episcopo examinandæ, & explorandæ sunt.

C. 17. Sess. XXV. De Regularibus.

Canonicas Sæculares, quæcunque sint, visitat Ordinarius, vel suâ vel Apostolicâ autoritate. *Clementina 2. De Statu Monach.*

REGULA XVIII.

Quoad Animarum curam, Sacramentorumque administrationem, nulla est ab Episcopi Visitatione Exemptio, nisi in favorem, 1. Monasterii Cluniacensis cum Limitibus suis. C. 11. Sess. XXV. de Reg. 2. Monasteriorum quoque, quæ Ordinum Capita sunt. 3. Nec non illorum, in quibus Abbates, vel alii Regulares Superiores, Jurisdictionem Episcopalem & Temporalem habent in Parochos & Parochianos.

Iis adde Monasteria nullius Diocesis; Quod inferatur ex eo, quòd *citatum Caput* loquatur tantum de Monasteriis in Diocesi sitis.

REGULA XIX.

Tam Loca, in quibus Cura exercetur, quam Personas, quæ illam exercent, respicit hæc Exemptio. *Ibidem.*

REGULA XX.

Antè CONCILIUM TRIDENTINUM Nemini concessa à Jure fuerat similis Exemptio, sed probata tantum erat, concessâ scilicet aliis, quàm Episcopis, Ecclesias pleno jure possidendi licentiâ.

REGULA XXI.

Plura alia sunt Spiritualia, circà quæ CONCILIUM TRIDENTINUM abrogavit omnem Exemptionem, exceptâ illâ, quæ Jurisdictioni quasi Episcopali jungitur.

REGULA XXII.

Hujusmodi alia non sunt, nisi ista. Verbi Dei Prædicatio, Malaque ex ipsius abusu Nascencia. C. 2. Sess. V. Censuræ ab Episcopo promulgatæ, Festi ab eodem Præcepti. C. 12. Sess. XXV. De Regular. Novorum Miraculorum admissio; Novarum Reliquiarum receptio; Novæ & Insolitæ Imaginis expositio, Decreta de Invocatione, Supplicationes Publicæ. C. 13. Sess. XXV. De Regularibus.

Exceptionis Ratio. Tali Gaudens Exemptione quasi Episcopus est.

REGULA XXIII.

Ex eo, quòd Religiosi habeant Prælatos Regulares, qui illos visitent, non sequitur, quòd ab Episcopi Visitatione Exempti sint.

Colligitur Regula 1. ex omnibus Juris Textibus, qui faciendam à Metropolitanò Provincie suæ Visitationem probant, cum potior non sit ratio, cur qui visitati sunt ab Episcopo, & plerumque etiam ab Archidiacono, iterum à Metropolitanò visitentur, Visitati verò à Prælati Regularibus ab Episcopo iterum non visitentur.

Nec dici potest, quòd Episcopi Visitatio dissensionis materiam præbere posset, cum contingere posset, ut factis à Prælato Regulari Constitutionibus contrarias ederet, atque hinc Religiosi inter se dividerentur, aliis pro Episcopo stantibus, aliis verò pro Prælato Regulari, nam simile incommodum nasci potest ex Visitatione Metropolitanæ, consequenti Episcopi Visitationem; sed sicut in posteriore casu cessat incommodum, si Visitati attendant Inferiorem Superiori cedere debere, ita in primo casu, similis cogitatio, ne quod timetur, malum nascatur, impedire poterit.

Textus autem, qui prædictam Metropolitanæ Visitationem probant, sunt. C. 16. De Prescript. C. 14. 22. 25. De Censibus. C. 1. 2. 4. Eod. Tit. in VI. C. 5. Sess. XXIV. De Ref.

2. Colligitur eadem Regula ex locis, quibus Legatorum Sedis Apostolicæ visitandi facultas fruitur, qualia sunt. C. 23. 25. De Censibus, quæ enim circà Metropolitanæ Visitationem, ergà Suffraganeos eorumque Dioceses notata sunt, in Legatorum Visitatione locum habent, cum Visitatas ab Episcopis, & à Metropolitanis Ecclesias ipsi etiam visitarent.

3. Ex C. 7. De Statu Monach. ex quo inferunt Interpretes, quòd non Exempti, etsi peculiare habeant Visitatores, ab Episcopo tamen visitari etiam possunt.

4. Ex antiquâ Ecclesiæ praxi, quâ, etsi Monachi ab Abbatibus corrigentur, ab Episcopo etiam corrigi poterant, quæque adhuc durat in plerisque Monialium Congregationibus, nec non in plurimis Clericorum, tum Sacularium, tum Regularium, Societatibus non Exemptis.

REGULA XXIV.

Ecclesiæ Saculares nullius Diocesis subjiciuntur Visitationi Episcopi Vicinioris, si pateat quis Vicinior; vel ejus, qui in Concilio Provinciali à Prælo electus est.

C. 9. Sess. XXIV. De Ref.

REGULA XXV.

Personæ Saculares Incolentes Loca nullius Diocesis, intrâ Limites alicujus Diocesis Constituentia, quoad Ordines & Dimissorias Episcopo subsunt.

C. 10. Sess. XXIII. De Ref.

SECTIO V.

De Regularium Exemptione in Temporalibus.

Antè omnia adverte Immunitatum vel Exemptionum genus duplex distingui posse: sunt enim, quibus à Juribus debitis Quis eximitur, sunt etiam, quibus ab Exactionibus indebitis Quis liberatur, qualis inter alias, quæ legitur in C. 64. CAUS. XVI. QUÆST. I. De Priori autem genere hic sermonem fieri, non de Posteriori; idque, quia Posteriori nihil habet, quod ad Jus Commune, ad meram justitiam non pertineat, & si quid Gratia ipsi inesse videatur, id esse nequit, nisi sub Tyranni Dominio, erga quem non malefacere, benefacere est; animus autem est, sicut esse debet, de sola Gratiâ Exemptione agere.

REGULA I.

Circâ Temporalem Regularium Exemptionem, antiquius nihil in Jure habetur, quam C. 34. CAUS. XVI. QUÆST. I.

Desumitur Canon hic è Concilio Ilerdensi an. 524. celebrato. In illo præcipitur, ut quæ in Jure Monasterii de facultatibus offeruntur, in nullo Diocesana Lege ab Episcopis contingantur.

Ad intelligentiam Canonis hujus, sciendum ex oblati Deo rebus Episcopo tanquam Diocesano Capiti, debitam esse portionem quartam, nempe ex iis, quæ extrâ Altare offeruntur: C. 26. 27. 28. CAUS. XII. QUÆST. II. tertiam verò, vel medietatem ex iis, quæ Altari accedunt. C. 7. 8. CAUS. X. QUÆST. I. Præterea eodem Titulo à Singulis Diocesano Ecclesiis solvendum esse Episcopo Cathedraticum, sive duos solidos in Cathedrali Episcopalis honorem. Sciendum quoque, debita Episcopo Jura, tanquam Diocesano Capiti, ex Fundamento suo Diocesana Legem vocari; hinc Concilium Ilerdense Exempta volens Monasteria à prædictis Juribus, prohibet Episcopis, ne in illorum utilitatem oblatâ Lege Diocesana utantur: hinc factum, ut Temporalis Regularium Exemptio, Immunitas à Lege Diocesana dicta sit, hinc quoque, ut Exemptio Temporalis ab Exemptione Spirituali distingueretur, facta est Episcopatum Jurium divisio, in ea, quæ Lege Diocesana debentur, & ea, quæ ad Episcopos pertinent Lege Jurisdictionis. Hujus distinctionis Testimonium & Exempla habent C. 16. 18. De Off. Judicis Ordin.

Attamen in nonnullis Juris Textibus Lex Diocesana pro Jurisdictionis Lege usurpatur, ut videre est C. 49. De Elect. C. 22. De Regular. C. 9. De Hæreticis §. Si qui. C. 4. De Capell. Monach. C. 9. De Maj. & Obed. quæ Capita, ut par est, inferius suo loco explicabuntur: nunc autem dicendam obiter, genus pro specie in cit. Cap. poni.

REGULA II.

Temporalis Regularium Exemptio, pluriès postea diversoque Tempore innovata est, & confirmata.

Primum istarum Innovationis, ac Confirmationis Exemplum legitur in C. 1. De Statu Monach. in quo S. GREGORIUS scribens Archiepiscopo Neapolitano circa ann. 600. hæc habet: *Alicui Monasterio nec tu, nec Presbyteri tui præter diligentiam Disciplinæ aliquid molestis*

inferatis, aut si quid illis pro diversorum devotione accesserit, vobis vindicare astimetis, cum Monachis sibi servientibus debeat proficere, quidquid à Fidelibus taliter offerri contingit. Hæc GREGORIUS, quibus docet, Episcopum nihil Juris Temporalis in res Monasterio oblatas prætere posse, insinuatque id provenire ex Offendentium intentione, quæ est, ut ipsorum Oblationes in Monachorum usum convertantur.

Secundum ejusdem rei Exemplum habetur in C. 5. CAUS. XVIII. QUÆST. II. Desumitur hoc C. è S. GREGORIO omnibus Episcopis Scribente an. 601. Inscribitur de Libertate Monachorum; tria continet, quæ ad rem optimè faciunt. 1. Prohibet, ne de Reditibus, Rebus, Curtis, vel Chartis Monasteriorum, Cellulis, Villulis quidquam quovis modo usurpetur. 2. Vetat, ne Monasteria conditionibus Ecclesiasticis, seu angustis, vel quibuslibet obsequiis Sacularibus ullo modo subjaceant, nevé ullis Canonice rebus deferviant. 3. exprimit finem utriusque prohibitionis, nempe, ut remotis vexationibus, ac cunctis gravaminibus, Divinum Opus cum magna animi devotione perficiant.

In notâ Correll. Rom. dicitur C. istud legi in Decreto CONCILII LATERANENSIS edito à B. GREGORIO pro Quiete & Libertate Monachorum: Decretum autem extare Tomo II. CONC. inter Decreta GREGORII I. magnamque ejus partem referri ab ipsomet GREGORIO. L. 7. Reg. Indict. 1. Epist. 18. Parte 1. Marciniano Episcopo Ravennati.

Prior prohibitio detegere videtur causam, propter quam de Monachorum rebus sese immiscere prohibentur Episcopi, nempe, ne hinc aliquid usurpandi occasionem habeant. In Posteriori sub variis Locutionibus eadem res prohibetur, nempe, ne ullum Jus Temporale exigatur à Monachis.

Sed non dissimulandum, Textum hunc GREGORIO I. suppositum videri posse, tum quia longè posterior videtur usurpatio Locutionis hujus, *Interdicimus in Nomine Domini nostri JESU CHRISTI & Autoritate BEATI PETRI, vice cujus Romana Ecclesia præsidemus;* tum quia legitima Jura vexationes ac gravamina vocat; tum quia à Juribus Sacularibus, sicut & ab Ecclesiasticis, Monasteria eximit, proindeque in Temporalia Laicorum, potestatem sibi vindicat. Nihilominus GREGORIO I. abjudicari non debet propter debitam Codicibus Veterioribus fidem, aliasque causas, quæ & Collectores Conciliorum, & Correctores Gratiani moverunt, ut Papæ hujus sortum legitimum existimarent. Hac de re Vid. Florens in Cap. Auditu 10. De Præscript. C. 2. Operum. Part. I. p. 272. ubi inter alia dicit, præfatum Concilium Lateranense ex duabus Epistolis GREGORII contextum, quod minuere potest, non tollere auctoritatem Decreti citati, si in Epistolis habeatur, quod ex illis mox relatum est. Relati mox Textus pars maxima legitur C. 42. CAUS. XVII. QUÆST. IV. quod C. Palea inscribitur, eoque loci temerè translatum notant Correll. Rom. tum quia de rerum Ecclesiæ alienatione non loquitur, ut præcedentia Capita, tum quia congruentiori loco inferius legitur.

Tertium Innovatæ & Confirmatæ Regularium in Temporalibus Exemptionis Exemplum, est in C. 1. CAUS. XVIII. QUÆST. II. Desumitur hoc Caput ex CONCILIO TOLETANO IV. celebrato an. 633. In illo sub Excommunicationis pena prohibetur Episcopis, ne quidpiam de Monasterii rebus usurpare præsumant.

Quartum Innovatæ & Confirmatæ Regularium in Temporalibus Exemptionis Exemplum refertur. C. 8. CAUS. X. QUÆST. III. E Concilio Toletano VII. an. 646. Celebrato desumitur hic Canon. Quod in illo ad propositum facit, his verbis continetur: *Monasteriorum tamen Basilicis ab hac pensionis solutione sejunctis.* Loquitur de pensione duorum solidorum à qualibet Diocesano Basilicâ Episcopo quotannis solvendâ, juxta Brachariensis Synodi definitionem in C. 1. CAUS. X. QUÆST. III. relata. Hanc autem definitionem ad Episcopos Provincia Gallicanæ extendit CONCILIUM TOLETANUM, quod & poterat & debebat; poterat quidem, nam tunc Temporis Archiepiscopus Narbonensis cum Suffraganeis suis Toletano suberat, quia Toletum, ut Sedes Regis Gothorum, Primatis Honore ferebatur erga Episcopos totius hujusce Regis Ditionis; Debebat, quia pro

pro solvendo à qualibet Basilicâ in honorem Cathedrae Episcopi, nimium exigebant.

REGULA III.

Prædictæ in Temporalibus Regularium Exemptioni hæcenus non exitit derogatum ab illo Juris Textu.

REGULA IV.

Exemptio hujusmodi ad Capellas Monasteriis annexas, Ecclesiisque Parochiales iisdem Subjectas, non extenditur.

C. 15. De Præscript. C. 6. De Relig. Domibus C. 19. De Censibus C. 17. De Privileg.

Verum, ut Regula veritas magis elucescat, cujuslibet citati Textus argumentum exponendum.

In 1. Episcopus Wigornienfis cum Abbate de Hevescam circa Ecclesias Vallis de Hevescam contendit; Uterque, sibi pleno jure subijci, dicit; ideoque tam quoad Temporalia, quam quoad Spiritualia. Ad Controversiam istam terminandam Heliensem & Rossensem Episcopos committit INNOCENTIUS III. præcipitque, ut si Abbas probaverit, illas Ecclesias prædicto modo ad se pertinere, sive ex Privilegio Summorum Pontificum, sive per Præscriptionem, Episcopo Wigornienfi silentium imponant; si verò pateat, Privilegium non valere, vel Ecclesias illas nullo alio jure ad Abbatem pertinere, pro Episcopo pronuntient, si allegatam ab Abbate Præscriptionem interruptam fuisse, quoad nonnullos articulos, tam Legis Diocesanae, quam Legis Jurisdictionis, & inter alia circa solutionem denariorum S. Petri, quoad Legem Diocesanam pertinet, & circa Casarum Matrimonialium Cognitionem, quæ Jurisdictionis Legem spectat, quoad illos articulos Episcopo Ecclesias illas adjudicent.

In 2. agitur de Controversiâ inter Albanensem Episcopum & Abbatem Criptæ Ferratæ circa Ecclesiam Castri, quod Pauli dicitur; Episcopus dicit, illam sibi respondere debere in omnibus Juribus Episcopalibus, Abbas verò fatetur, id ita esse Jure Communi, sed Monasterium Libertatem integram redemisse à Lavitano Albanensi Episcopo, qui quidquid Juris habebat in Monasterio, & in Ecclesiis ad Monasterium pertinentibus, & inter quas controversa Ecclesia recensetur, illi concessit in Emphyteusim sub annua octo denariorum usualium pensione, enumerans autem Jura Monasterio concessa de tertiâ Mortuorum, quæ haud dubie Jus Temporale est, mentionem facit; Episcopus Respondet, irritam esse hujusmodi Concessionem, utpotè Simoniacam, cum multa Spiritualia inter concessa, sub prædictâ pensione habeantur. INNOCENTIUS III. utroque audito, liberam ab Episcopo judicat prædictam Ecclesiam propter concessionem à Lavitano sub pensione factam, quam legitimam probat ex usu Ecclesiæ Romanæ, quæ in Locis, quæ ab Episcopo eximit, in signum concessæ libertatis Censum sibi reservare solet. Hæc Decisio restringenda ad Casum, in quo modicus est Censum, aliâ Simoniacâ faveret, vel ad Casum, in quo Censum constitutus est ob solam Jurium Temporalium Cessionem.

In 3. Idem INNOCENTIUS III. Abbatem Prilatensem condemnat, ad quartam Decimarum Episcopo Caesar-Augustano, ratione duarum Ecclesiarum, in istius Diocesi constitutarum solvendam, aliaque Jura Episcopalia præstanda, idque quia Episcopus iste has Ecclesias in Diocesi suâ constitutas probaverat.

In 4. Idem INNOCENTIUS III. C. 17. De Privileg. Abbatem Evasem vel Evasmenfis Cœnobii condemnat, ut Synodo Episcopi Wigorn interfit, & consueta Jura solvat, ratione Ecclesiarum, quas ille in istius Diocesi possidet; idque, quia in Privilegiis huic Cœnobio à Summis Pontificibus concessis, utrumque Episcopo conservatur.

REGULA V.

Temporalis à Jure concessa Regularibus Exemptio, omnia Episcopo debita Temporalia Jura non comprehendit.

REGULA VI.

A procurando Episcopo Visitante Monasteria à nullo Juris Textu eximuntur; sunt è contrâ Non-

nulla, qui Juri huic Subjecta expressè declarant.

Prior Regulæ Pars probari nequit, nisi refutatione eorum, quæ contrâ illam opponi possunt; quales nullum occurrunt, nisi C. 28. CAUS. XVIII. QUÆST. II. in quo GREGORIUS permissum Episcopo declarans, ut, quoties voluerit, Monasteria visitet, præcipit, ut sic Charitatis officium impleat, ut hinc nullum gravamen incurrant; sed frustra hic Canon opponeretur, cum debita propter justam Visitationem Procuratio, gravamen dici nequeat.

Non diffidendum tamen ex C. 17. De Censibus conijci posse, aliquod à Jure concessum Monachis visitantem Episcopum non procurandi Privilegium; cum in illo INNOCENTIUS III. dicat, omnes ad Visitantem procurandum teneri, nisi speciale habeant Privilegium.

Verum quidem est, *cit. Cap.* loqui de Legatis, Nuntiisque Sedis Apostolicæ: sed cum sit eadem ratio erga omnes Visitatores, nempe debere metere Carnalia, qui Spiritualia feminant, ut hic dicitur; neminem debere suis militare stipendiis, ut legere est C. 16. De Præscript. Quod de Nuntiis C. 17. De Censibus dicit, ad alios Visitatores optime extenditur; Porro hinc aliud nihil colligi potest, nisi, per Privilegium eximi ab hoc Jure nonnulla Monasteria, unde non sequitur Exemptionem hujusmodi à Jure datam esse.

Posteriorem Regulæ Partem probat C. 14. De Censibus, in quo LUCIUS III. Archiepiscopo scribens circa an. 1181. ait, se Monasteria Bononiæ condemnasse ad solvendas ipsi Archiepiscopo illa Visitanti, dum Provinciam visitat, Procuraciones, idque se fecisse, quia intentio Archiepiscopi fundata sibi visa Jure Communi & Consuetudine, quæ tum alia Monasteria Provincia Procuraciones prædictas præstabant, tum Monasteria Bononiæ Prædecessoribus illius eandem exhibere solebant.

Eandem, quoque probat C. 21. Eod. Tit. De Censibus, in quo INNOCENTIUS III. scribens Priori S. Stephani circa an. 1212. decidit, Episcopo remittente omnia, quæ Monasterio imposita sunt vel imponi possunt, Servitia, seu Jura Temporalia, Procuracionem ratione Visitationis debitam non esse remissam; idque, quia Visitationi annexa est Procuratio, & ad Visitationem causâ Correctionis tenetur Episcopus.

Idem facit C. 16. De Præscript. In illo enim idem INNOCENTIUS Episcopo Parisiensi scribens circa annum 1212. definit, Monasterium S. Maglorii Archiepiscopo Senonensi Provinciam suam Visitanti Procuracionem debere, etsi Archiepiscopi Prædecessores nunquam exegissent, nec Monasterium solvisset, Definitionis suæ causam affert, Procuracionem contrâ Visitantem præscribi non posse.

Idem colligitur ex C. 24. De Censibus, in quo HONORIUS III. Episcopo Cenomanensi Procuracionem adjudicat contrâ Conventum de Cultura, idque etsi nunquam solvisset & in Civitate Cenomanensi constitutus esset; ad hoc motus, quod Exemptionis Privilegium nullum exhiberet.

REGULA VII.

Duo alia extant Temporalia Jura, quæ eodem loco habentur, quo Procuraciones, quæque Episcopis à Monachis pariter debentur. Prius est, si Consuetudine introductum sit, ut in Monasteriis gratis excipiantur ad Charitatis pabulum. EXTRA-VAG. I. De Censibus §. hujusmodi, de hoc jure loquitur. Posterius est, ut Moderativum, sive Charitativum Subsidium, à Monasteriis petere possint, tam ex Privilegio, vel Consuetudine, quam de Jure. *ibidem* §. Præmissis.

REGULA VIII.

Non obstante Regularium in Temporalibus Exemptione, Censum tempore Fundationis, vel tempore Concessæ ab Episcopo Libertatis, Monasterio impositus, eidem debetur.

Prior Casus infertur ex C. 21. De Censibus, in quo videre est, Episcopos Faventinos, ab Ecclesia S. Stephani ad Moniales pertinente, spallas consuevisse exigere, quod jus in Fundatione impositum verisimile.

Spallæ

Spallæ autem nomine intelligitur armus vervecinus vel bovinus; hic autem in Domini signum à Dominis aliquem fundum in feudum dantibus reservari solebat. Infertur, quoque ex *Cap. 30. CAUS. XVIII. QUÆST. II.* in quo PELAGIUS præcipit, sit quæ tempore Fundationis, vel Dedicationis Monasterii, Episcopo reservata sunt, solvantur, nec aliud, quidquam ab illo exigatur.

Posterior Casus in *C. 6. De Religios. Domibus*, eo modo, quo suprâ expositum est, habetur.

REGULA IX.

Quod de Censu tempore Fundationis reservato dictum est, ad alia Jura eodem tempore reservata extendendum est; Idem dicendum de Jure, quod reservato in Fundatione Juri subrogatum est.

Prior Pars habetur in *C. 30. CAUS. XVIII. QUÆST. II. mox citat.* in quo à PELAGIO jubetur, ut si constet, tempore Fundationis medietatem Oblationum, quæ Dedicationis, vel Natalis Martyrum die, quorum Reliquiæ sunt in Monasterio, sunt, Episcopum sibi reservasse, medietas hæc eidem detur.

Posterior legitur in *C. 21. De Censibus mox etiam Cit.* in quo Cereus trium Librarum subrogatus, in locum spallarum, quas in Fundatione reservatas fuisse præsumere licet, Episcopo solvendus dicitur.

REGULA X.

Quæ ratione Sepulture Monasteriis feruntur, à Jure Paræciali, vel Episcopali, libera non sunt; Idem de Oblatis ab eo, qui in agritudine Monasterium ingressus, ex illâ decedit.

Passim Tit. de Sepultur. sed præcipuè. C. 2. 4. 8. 9. 10.

REGULA XI.

Ratione speciali ab eadem Exemptione excipiuntur Decimæ.

Patet Regula ex eo, quod Jus Decimarum habetur quodammodo Divinum, quod de aliis Juribus ab hac Exemptione exceptis dici non potest, cum merè Humana censeantur, undè, ut à Decimis eximerentur, non sufficiebat generalis Exemptio, eam etiam ob rem à Decimis Speciali Indulgentiâ Exemptio Regularibus concessa est.

REGULA XII.

A Temporalis, Regulari Exemptione non alia excipiuntur Jura, quam quæ memorata sunt suprâ.

Regula patet ex eo, quod generalis sit Exemptio. *C. 5. CAUS. XVIII. QUÆST. II.* Exceptiones autem nullæ in Corpore Juris leguntur, quam memoratæ.

Non obstat *Cap. 21. De Censibus*, in quo Episcopus Faventinus promittens alia jura Monasticæ Ecclesiæ non imponere, insinuat, se id posse; nam præterquam quod rei debitæ remissio promitti potest, INNOCENTIUS III. in fine Capituli docere videtur, Episcopum à Monasterio aliud exigere non posse, quam pensionem prædicto tempore reservatam & Procuraciones.

Addè, quod, si præter expressè præmissa, alia jura pro voluntate exigere possent, Regularibus Exemptio sua non prodesset, cum novorum Jurium impositione, tantum ab iis excipi posset, quantum est illud, quo eximuntur.

REGULA XIII.

Et si Temporalis Exemptio Regularibus sit à Jure concessa, peculiari tamen Privilegio nonnullis à Sede Apostolica concessa est, vel potius confirmata. *C. 5. De Excess. Prælat.*

REGULA XIV.

Prædicta Exemptio non impediatur, quominus ab Episcopis Oeconomi constitui possent in Monasteriis.

C. 3. CAUS. XI. QUÆST. III. in 7. Synod. an. 787.

RATIO. Vi Exemptionis Temporalis Regularibus licere videtur inconsulto Episcopo alienare.

Colligitur Regula ex *Clemantina 1. De Rebus Ecclesiæ alien.* in qua CONCILIUM VIENNENSE permittens Prioribus vel Administratoribus, poscente Prioratum vel Administrationum necessitate, vel utilitate, Terras in feudum dare, non ad aliud illos astringit, nisi ut Conventus sui, si habeant, vel si careant, proprii

Prælati, id est Abbatis assensum obtineant. *Vide GLOSSAM in Verb. proprii.*

Nec dici potest, Concilium loqui de Exemptis tam in Spiritualibus, quam in Temporalibus; nam Concilium indistinctè loquitur, ac præterea Exemptio in Spiritualibus Temporalem Exemptionem non auget.

Colligitur quoque Regula ex *C. 11. De Reb. Ecclesiæ alien.* in quo INNOCENTIUS III. scribens Episcopo Mauriensi in Sabaudia præcipit, ut infeudatio facta in enorme Monasterii dispendium rescindatur, non aliam exprimens rescissionis causam, quam lesionem enormem, licet Episcopi autoritas non intervenisse videatur, cum de illius intervntu nulla fiat mentio.

Nec dici potest, quod Monasterium, de quo ibi, forsitan Exemptione Spiritualis gaudebat, cum, ut dictum est, major non fiat indè Temporalis Exemptio.

Colligitur etiam ex *C. 1. De Reb. Ecclesiæ alien.* in quo, circa alienationem Bonorum ad Ecclesias sibi Subjectas pertinentium, parem, ac Episcopus in suis, potestatem habere Abbas supponitur. Colligitur etiam ex *C. 2. De His, quæ sunt à Præl. &c.* quod declarat ratam esse alienationem ab Abbatissâ, Conventu sciente, & non contradicente, factam.

Non obstat Regula *C. 40. CAUS. XVII. QUÆST. IV.* in quo Concilium Agathense permittit Episcopis, ut revocent factas sine ipsorum licentia vel noticia per Abbates Monasticorum Bonorum alienationes: cum Concilium hoc Temporalem Regularium Exemptionem præcesserit, celebratum enim fuit ann. 506. Exemptio verò ann. 524. incepit; adde, quod fortè in Gallia nondum recepta erat hæc Exemptio.

REGULA XV.

In Canone nihil est, quod ostendat Monasteria Mulierum sub Temporalis Regularium Exemptione non comprehendi; est contra aliquid, ex quo colligi possit contrarium.

Prior Pars probari nequit nisi refutatione eorum, quæ objici possunt, qualia nulla occurrunt; Posterior patet ex eo, quod nonnulli Canones indistinctè loquantur, atque etiam in favorabilibus sub nomine Monachorum Moniales comprehenduntur, quia favores sunt ampliandi.

REGULA XVI.

Jam ab aliquot Sæculis Temporalis Regularium Exemptio, multò minùs utilis est, quam antea erat.

Infertur ex eo, quod à Sæculo XIII. plerisque in Locis abrogata sunt nonnulla Episcopalia Jura, qualia sunt Tertia, vel Quarta, vel Medietas Oblationum, sive in Altari fierent, sive extrâ, Cathedraticum, Synodaticum, Denarius Christnatis, aliaque similia.

REGULA XVII.

Temporalis Regularium Exemptio cum Spiritualis eorundem Exemptione, prout utraque à Jure conceditur, convenit in eo, quod utraque plura Jura Episcopo demit: differt verò in eo, quod Jura, quæ Spiritualis Exemptio aufert alii Episcopo, vel Metropolitanò, vel Primati, vel Papæ tribuit; quæ verò Temporalis demit, neutri illorum tribuit; differt quoque Spiritualis à Temporalis in amplitudine, quæ in istâ major, quam in illâ, cum Temporalis omnes Regulares spectet, Spiritualis verò, nonnullos; Pauci à Temporalis excipiantur Articuli; per Spiritualem pauci concedantur.

Prior Comparationis Pars patet ex dictis; Posterior ex dicendis patebit.

REGULA XVIII.

Utraque Exemptio in eo etiam convenit, quod extrâ Casus à Jure concessos, Exemptis incumbit probatio; in istis verò, Episcopo, si in his sibi Subjectos prætentat.

Colligitur ex *C. 4. De Confir. util. &c. C. 8. De Relig. Dom.*

De Spirituali Regularium Exemptione ab Episcopi Jurisdictione.

REGULA I.

Jure Communi quoad Spiritualia Episcopi Jurisdictioni

dictioni subsunt Regulares; sive ad Munera Clericalia, sive ad Vitam Laicam fuerint instituti.

Concilium Arelatense ann. 554. supponit, Monachos quoscunque subesse Episcopis, dum indistinctè dicit, *Monasteria vel Monachorum Disciplina ad eum pertineant Episcopum, in cujus sunt Territorio constituta*. Referuntur hæc verba C. 17. CAUS. XVIII. QUÆST. II.

Regula patet quoad Prius Regularium genus ex C. 4. 10. 12. CAUS. XVI. QUÆST. I. in quibus PASCHALIS II. CALIXTUS II. *Concilium Calcedonense* vetant Monachis ad Sacerdotium Promotis, ne ullum circa Populum sacrum Munus obeant, nisi ab Episcopis facultatem acceperint.

Patet etiam quoad Posterius Regularium genus ex Cap. 6. 7. *Ead. CAUS. & QUÆST.* in quibus dicit HIERONYMUS de Monachis, quod pascantur ut Oves, quòd sine Presbyterorum Concilio nihil Monachis agere liceat, quòd si delinquerint, possunt Presbyteri illos Satanæ tradere. Patet etiam ex eo, quòd S. GREGORIUS C. 2. DIST. LXXXIV. docet, Episcopos debere Monasteriorum sollicitudinem gerere. Idem ferè habetur C. 1. *Ead. DIST.* Patet quoque ex C. 10. CAUS. XVIII. QUÆST. II. in quo *Concilium Calcedonense* eadem penâ pleçit Monachos, ac Laicos similiter delinquentes, aliâ prius contra Clericos propter eandem culpam penâ statutâ.

REGULA II.

Antè Privilegia quibusdam Regularium generibus concessa, Regularis Status neminem ab Episcopi Jurisdictione eximebat.

Colligitur Regula ex eo, quòd sine Episcopi consensu nullum vitæ Regularis genus institui poterat. C. 13. CAUS. XVIII. QUÆST. II. nec Monasterium construi. C. 10. 12. *Ibidem* id prohibentibus *Concilio Calcedonensi & Agathensi*.

Colligitur quoque ex eo, quòd Abbates in Episcoporum Potestate consistebant; si quid extra Regulam facerent, ab Episcopis corrigebantur; Vocati ab Episcopo semel in anno, in Loco ab eodem Episcopo electo conveniebant; C. 16. *Ead. CAUS. XVIII. QUÆST. II. E Concilio Aurelianensi* an. 511. celebrato desumitur.

Patet demum ex natura Status Regularis, qui cum sit humiliationis, subjectionis, obedientiæ Status, Monachos obligat, ut sive sint Clerici, sive Laici, cæteris magis Subjectos Episcopo sese exhibeant.

REGULA III.

Antè Sæculum VI. Spiritualis Regularium Exemptionis nullum in Jure extat vestigium; hoc autem Sæculo, aliisque sequentibus multiplex conceditur.

Patet Regula ex eo, quòd antiquior Canon circa hanc rem fit in C. 4. CAUS. XVIII. QUÆST. II. desumptus ex Epistolâ PELAGII ad Mellitum Subdiaconum scriptâ circa annum 557. In illo enim PELAGIUS permittit Monachis, ut in consulto Episcopo, Abbatem suum eligant, nec dici potest, id ad illos Jure Communi pertinere, cum Monasteria Pars sint Ecclesiæ, ad quam regendam Episcopi à Spiritu Sancto positi, ideòque officiorum, quibus præcipuè reguntur, distributio ad Episcopos pertinere debet. En prima omnium Exemptionum Spiritualium, de quibus mentio fit in Corpore Juris.

Secunda est in C. 11. DIST. XVIII. in eo sita, quòd Abbates ad Synodum Diocesanam non vocentur, nisi subsit rationabilis causa: ejusdem meminit etiam GRATIANUS post *Can. fin. QUÆST. II. CAUS. XVIII.* desumit dicitur è *Concilio Turonico* celebrato an. 570. at nullum est hujus anni Concilium Turonicum & in *Can. 2. Conc. II.* hujus nominis, quod habitum est an. 567. ne verbum de hæc Exemptione.

Tertia est in C. 7. CAUS. XVIII. QUÆST. II. desumpta ex Epistolâ GREGORII *Secundino* Episcopo scriptâ an. 593. illo in Capite GREGORIUS prohibet, ne in Monasteriorum Ecclesiis Baptisterium construat, præcipitque, ut quæ ibidem constructa jam fuerunt, destruantur, Destructorumque loco Altare ad celebranda Mysteria fundetur.

Quarta legitur in C. 3. & 6. *Ead. CAUS. & QUÆST.* desumptis ex Epistolâ GREGORII ad Castorium Ariminensem scriptâ circa an. 595. In priore GREGORIUS post

innovatam Abbatem eligendi facultatem, prohibet, ne in Monasteriis Publicæ Missæ fiant per Episcopum, vel per Clericos; In posteriore eandem repetit prohibitionem.

Quinta, sexta, septima in eodem Cap. 6. repèriuntur: In hoc autem positæ sunt, ut Episcopus in Monasteriis non audeat Cathedram collocare, scilicet ad prædicandum, nec imperandi exercere potestatem, Constitutionibus videlicet Regulæ contrariis Vitæque Monasticæ C. 17. CAUS. XVI. QUÆST. I. in quo Concilium Calcedonense Monachis vagari prohibens, excipit illos, qui ab Episcopo aliquid injunctum habent, vel Mandatis, quæ è Monasterio Monachos exire cogant, de quibus nec levissimam Ordinationem non rogatus ab Abbate facere, nimirum Monachos etiam ad Ordines Minores promovendo.

Quam addit GREGORIUS Ratio, nempe quatenus Monachi semper maneant in Abbatum suorum potestate, ad sextam & ad septimam pertinet, quia & Constitutionibus & Præceptis & Ordinatione Monachi extrahi possunt, Abbatum potestate, Octava est in C. 5. *ejusdem CAUS. & QUÆST.* in quo *Concilium Lateranense* sub GREGORIO I. an. 601. celebratum post innovatas & explicatas primam & sextam Collectarum hic Exemptionum, prohibet, ne, invito Abbate, vel sine illius testimonio & concessione Monachus ullus assumatur, sive ad ordinanda alia Monasteria, sive ut teneat aliquem in Ecclesiâ locum, atque ad aliquem promoveatur honorem. Primam autem Exemptionem explicat ibi *Concilium*, dum ait, *Defuncto Abbate Congregationis, non Extraneum sed Fratrem, quem propria voluntate Concors Fratrum Societas elegerit eligendum, Electumque sine dolo & venalitate Ordinandum: quod si aptam inter eos Personam non invenerint, de aliis Monasteriis simili modo eligant Ordinandum.*

Septimam etiam explicat his verbis, *Pariter custodiendum est, ut, invito Abbate, nec ad Sacros Ordines, nec ad Clericatus Officium tolli exindè Monachi debeant.*

Non præmittendum, Primam Exemptionem non ubique servatam videri, nam *Concilium Toletanum* IV. an. 633. C. 1. CAUS. XVIII. QUÆST. II. Episcopis, quos sub nomine Sacerdotum intelligit, præscribens, quid in Monasteriis sibi vindicare possint vel non, inter ea, quæ possunt Abbatum, aliorumque Officiorum Institutionem recenset; sed dici potest, per Institutionem aliud intelligere, quam Electionem, cum expressè significet, se nolle aliud Episcopis concedere, quam quod Canones præcipiunt; atqui, ut ostensum est, Canones Abbates suos eligendi, facultatem Monachis reservant.

Secundam Exemptionem non servatam probare non licet ex C. 16. CAUS. XVIII. QUÆST. II. in quo *Concilium Aurelianense Primum* præcipit Abbatibus, ut semel in anno conveniant in loco, in quo ab Episcopo vocabuntur; nondum enim concessa erat hæc Exemptio, cum Concilium Aurelianense celebratum dicatur an. 511. Turonicum verò an. 570.

Contemptam tamen interdum, pluribus saltem in locis, fuisse conjicitur ex eo, quòd Apostolica Sedis Indulgentiâ egerint Cistercienses, ut ad Synodum hæc non cogentur. Colligitur hæc Conjectura è *Cap. 3. De statu Regul. Collect. 2.* in quo ALEXANDER III. scribens omnibus Episcopis, Cistercienses ipsis commendans, rogat, ut contra antiquam Consuetudinem & Libertatem huic Ordini ab Ecclesiâ Romanâ concessam, ad Synodum Conciliumque ire non cogant. Infra hæc Exemptionis hujus causa fuisse videtur Episcoporum avaritia, qui, cum aliquot nummos exigent ab his, qui Synodò aderant, ut simile lucrum ab Abbatibus perciperent, ad Synodum cogebant.

Abrogatam hanc Exemptionem ab INNOCENTIO III. infertur ex C. 9. *De Maj. & Obed.* dum ait, ab Episcopo per Censuras compelli posse Abbates sibi Subditos, ut ad Synodum veniant, *Tancredus in illud Caput* ad Abbates Populum habentes illud restringit, INNOCENTIUS è contra indistinctè loquens, hanc restrictionem damnare videtur; præterea vel *Tancredus* loquitur de Abbatibus Animarum curam per se exercentibus, vel de Abbatibus per alios ipsam curam exercentibus: si de istis, ad Synodum cogere sufficeret illos, per quos cura exercetur;

fi de illis, Constitutio INNOCENTII vana erit, quia non extant hujusmodi Abbates; fatendum tamen, Tancredum de Abbatibus, qui per alios Curam exercent, intellectum defendi posse, cum Abbates hujusmodi sint veluti Principales Rectores, eoque modo considerati de Oribus Primo Dicecesis Pastori rationem reddere debent ideoque Synodo, in qua hæc ratio redditur, interesse.

REGULA IV.

Memorata hæc tamen Exemptiones non impediunt, quin Jurisdictionem in Monasteria retineat Episcopus. C. 2. De Relig. Dom.

REG. RATIO. Exceptiones sunt prædictæ Exemptionis; Exceptiones autem firmant, non destruunt Regulam.

REGULA V.

Quandiu in prædicto statu remansit Spiritualis Regularium Exemptio, Conservata in illos Jurisdictionis Episcopalis Insignia extiterit Vestigia: Abbatum Correctio, illorum Deposito, vel voluntaria abdicatio's Authorisatio.

De Correctionis jure fit mentio in C. 1. CAUS. XVIII. QUÆST. II. De jure deponendi sermo fit C. 15. ibidem.

De Resignationis admittendæ facultate loquitur C. 9. ibidem.

REGULA VI.

Circâ Ecclesias saltem Parochiales ad Regulares pertinentes, nullus est Juris Textus, qui illas ab Episcopi Jurisdictione eximat.

Non Obstat C. 1. CAUS. XVI. QUÆST. II. in quo JOANNES VIII. prædictarum Ecclesiarum Regularibus Institutionem concedere videtur his verbis: *Monachis licentiam damus suarum Ecclesiarum Investitores fieri, id est, Institutores; nam vel loquitur JOANNES de Ecclesiis, in quibus ipsi Monachi Divina Officia pro se ipsis solis celebrabant, quod inferre licet ex eo, quod loquatur de Ecclesiis pro Quietate Monachorum ipsis concessis; vel per Institutionem, Præsentationem intelligit, quod colligere fas est ex eo, quod solum præsentandi jus sufficit ad vitanda incommoda, propter quæ Monachis instituendi facultatem concedit, nempe, ne, si ab Episcopo præficiantur Ecclesiarum Rectores, pro Episcopo stent contra Monachos, istis Insuper noceant; vel de Ecclesiis, quibus nulla Animarum cura annexa est, qualia sunt Oratoria, Capellæ Rurales.*

Confirmatur hujus Capituli expositio ex C. 11. CAUS. XVI. QUÆST. I. & ex C. 6. CAUS. XVI. QUÆST. II. In Priore ALEXANDER II. an. 1067. nonaginta annis post relatum JOANNIS VIII. Constitutionem, quæ est anni 876. à Prædicatione Populorum abstinere Monachis præcipit, quæ inter Munera, circâ Animarum Curam minimum est; si ergo Monachis animarum Curæ sese immiscere etiam in minimis non permittebatur, quomodo ipsis concessum esset, ut plenam illarum Curam Presbyteris Ecclesiarum Parochialium committerent?

In Posteriore URBANUS II. an. 1095. clarè docet à Jure non permitti Monachis Animarum curam committere, dum ait, *Sanè, quia Monachorum quidam Episcopis suum jus auferre contendunt, statuimus, ne in Parochialibus Ecclesiis, quas tenent, absque Episcopi consilio Presbyteros collocent, sed Episcopi Parochie Curam cum Abbatum consensu Sacerdoti committant;* nam URBANUS II. Usurpatores Episcopalis Juris non vocaret Monachos, qui, inconsulto Episcopo, Parochias providebant, si à Jure talis facultas ipsis concessa esset, nec etiam eo casu quidam tantum id egissent, sed id commune fuisset omnibus; honorem hujusmodi Monachi alii non neglexissent.

REGULA VII.

Si JOANNES VIII. circâ Parochiales Ecclesias Monachis concessas, Monachos ab Episcopi Jurisdictione exemisset, Exemptio hæc abrogata fuisset ab URBANO III. C. 1. De Capel. Monach.

Patet Regula ex lectione Cap. Hæc enim in illo ha-

Hæc sunt, quæ adjicienda duximus Tractatui de Privilegiis, tam ad explicandum jam dicta, quæ Explicatione egebant, quam ad colligendum, quæ ex ipso Corpore Juris colligenda supererant, ut utroque augmento neque obscurus, neque mancus permaneret.

FINIS.

INDEX

bet URBANUS In Ecclesiis, ubi Monachi habitant, Populus per Monachos non regitur: sed Capellanus qui Populum regat ab Episcopo, per consilium Monachorum, instituitur: ita ut ex solis Episcopi arbitrio, tam Ordinatio ejus, quam Deposito, & totius vitæ pendeat Conversatio.

Relatum Caput, est Pars Capituli 1. Collect. 1. Eod. Tit. dicitur ibidem conditum in Concilio Claromontano, (celebratum autem est hoc Concilium ann. 1095.) Animarum curam ad Episcopum ita pertinere sensit hoc Concilium, ut plenam in Presbyteros Parochiales Potestatem ipsi tribuerit, atque in hoc uno illam restrinxit videretur, quod ad illorum Institutionem obligaret Episcopum, ut Monachorum consilium requireret.

REGULA VIII.

Exemptio circâ Spiritualia nulla est, quæ sit à Jure concessa communiter omnibus Regularibus ab Episcopi Jurisdictione.

REGULA IX.

C. 1. DIST. LXIX, C. 11. De Ætat. & Qual. & Ordine Presb. Abbatibus Benedictis & aliunde Presbyteris indultum est, ut Lectores manus impositione facere possint in proprio Monasterio; quæ postrema verba, Exemptionem ad Monachos ejusdem Monasterii restringunt.

REGULA X.

C. 11. de Ætat. & Qual. Iisdem indultum quoque est, ut per Tonsuram, quam Laicis ad Monasteria Convolantibus faciunt, Clericalis Ordo conferatur.

REGULA XI.

C. 3. De Privil. in VI. Extenditur illorum Abbatum Exemptionis Privilegium ad illos, in quos Jurisdictionem habent Episcopalem:

REGULA XII.

Revocatur, quoad hanc extensionem, à Concilio Tridentino C. 10. SESS. XXIII. De Ref. dum restringit Privilegium ad Subditos Regulares.

Nec Obstat, quod de Abbatibus Jurisdictionem quasi Episcopalem Habentibus, expressam ibidem mentionem non faciat, cum sub Abbatibus nullius Dicecesis, de quibus agit, comprehendantur, idque sufficit propter Privilegii ad Jus Commune reductionem, quæ maxime favorabilis est.

REGULA XIII.

Prædicatoribus & Minoribus concessum fuerat à BENEDICTO XI. ut sine licentiâ Episcoporum in plateis, atque aibi, certis casibus prædicare possent & Confessiones audire. EXTRAV. 1. De Privileg. Si omnes ad hoc Præsentatos Religiosos rejiceret Episcopus. Posterius Privilegium à CLEMENTE V. revocatum, CLEMENS 2. de Sepult. Prius verò à Concilio Tridentino C. 2. SESS. V. De Ref.

REGULA XIV.

De sup. negl. Abbatibus Cisterciensibus, quos Episcopus ter monitus vel rogatus benedicere negligit, indultum est, ut non Benedicti Monachos suos benedicere possint, & alia, quæ ad illud Officium pertinent, exercere, donec Episcopus illos benedicat.

REGULA XV.

Nullum Monasterium Romæ Situm Titulis Cardinalium subest, sed quodlibet nullo medio ad Romanam Ecclesiam pertinet.

C. 3. De Capel. Monach. in integra relat. in Coll. 3. C. 11. Eod. Tit.

REGULA XVI.

Jure Decretalium Exempti, etiam Sedi Apostolicæ immediatè Subditi, Episcopo subsunt quoad ea, quæ contra Hæreticos instituta sunt.

C. 9. De Hæret. §. Si qui.